

Rolnictwo
w województwie pomorskim w 2016 r.

Agriculture
in Pomorskie Voivodship in 2016

2017
informacje i opracowania statystyczne
statistical information and elaborations

ZESPÓŁ REDAKCYJNY**EDITORIAL BOARD****Przewodniczący**   **President**

Jerzy Auksztol

Redaktor główny   **Editor-in-chief**

Małgorzata Buńko

Członkowie   **Members**

Gabriela Adamska-Szreder

Beata Bojarska

Katarzyna Iljaszczuk-Więsek

Zofia Kopaczyńska

Elżbieta Metelska

Magdalena Poleszuk

Aleksandra Sarnowska

Alicja Smoleń

Tłumaczenie   **Translation**

Małgorzata Kruszewska

Projekt okładki, zdjęcia   **Cover design, photos**

Małgorzata Kloz

Skład komputerowy   **Typesetting**

Magdalena Wojdyńska

WYDAWCA   **EDITOR**

Urząd Statystyczny w Gdańsku

Statistical Office in Gdańsk

ul. Danusi 4, 80-434 Gdańsk

tel. 58 768-31-00, 58 768-31-30

fax 58 768-32-70,

e-mail: SekretariatUSGDK@stat.gov.pl

<http://gdansk.stat.gov.pl>**Przy publikowaniu danych US
prosimy o podanie źródła*****When publishing SO data
please indicate source***

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Gdańsku przekazuje Państwu kolejne wydanie publikacji *Rolnictwo w województwie pomorskim*.

Źródło danych do opracowania stanowiły zbiorcze wyniki ze sprawozdawczości i badań reprezentacyjnych, szacunki i oceny rzeczoznawców szczebla terenowego. Ponadto, w celu pełniejszego zobrazowania dynamiki zmian cen produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach, wykorzystano miesięczne notowania cen prowadzone przez stałych ankieterów Urzędu Statystycznego.

Na opracowanie składają się uwagi metodyczne zawierające definicje podstawowych pojęć i wskaźników, synteza wyników badań wzbogacona prezentacją graficzną wybranych zjawisk oraz część tabelaryczna. Dane zawarte w tablicach ujęto w ośmiu rozdziałach tematycznych obejmujących gospodarkę ziemią, produkcję rolniczą, skup i ceny produktów rolnych, wyposażenie rolnictwa w niektóre środki produkcji oraz informacje dotyczące gospodarstw ekologicznych. Przyjęta w opracowaniu terminologia, zastosowane klasyfikacje i grupowania danych umożliwiają ich wykorzystanie do porównań z danymi ogólnokrajowymi i innymi województwami. Całość prezentowana jest w wersji polskiej i angielskiej.

Oddając do rąk Państwa *Rolnictwo w województwie pomorskim w 2016 r.* wyrażam nadzieję, że publikacja stanowić będzie cenne źródło informacji oraz zaspokoi potrzeby informacyjne szerokiego grona czytelników zarówno w kraju, jak i za granicą.

Jerzy Auksztol

Dyrektor Urzędu Statystycznego

w Gdańsku

Gdańsk, czerwiec 2017 r.

Preface

The Statistical Office in Gdańsk presents a successive edition of Agriculture in Pomorskie Voivodship.

The presented data were obtained on the basis of aggregates results from reports and sample surveys, local experts' estimates and evaluations. Moreover, in other illustrate more fully the dynamics of changes in prices of agricultural products and livestock received by farmers on marketplaces, monthly price quotations provided by a network of the Statistical Office interviewers were used.

The elaboration consists of the methodological notes which contain essential definitions of concepts and indicators, synthesis of results of surveys enriched with graphs, as well as statistical tables. Data in tables are grouped in eight thematic chapters including land use, agricultural output, procurement and prices of agricultural products, selected means of production used in agriculture and information concerning organic holdings.

The applied terminology, classifications and data grouping allow for comparisons against the country and regional data. The publication has been elaborated in two language version: Polish and English.

Presenting Agriculture in Pomorskie Voivodship in 2016 I trust that it will be valuable source of information and will meet satisfy the information needs of a wide range of readers both in Poland and abroad.

Jerzy Auksztol

Director of Statistical Office

in Gdańsk

Gdańsk, June 2017

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
<i>Preface</i>	4
Objaśnienia znaków umownych	6
<i>Symbols</i>	
Skróty	6
<i>Abbreviations</i>	
Uwagi metodyczne	7
<i>Methodological notes</i>	
Wyniki badań – synteza	14
<i>Results of the surveys – synthesis</i>	24
Wykresy	
<i>Charts</i>	
Tablice	
<i>Tables</i>	

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

SYMBOLS

Kreska (-)	Zjawisko nie wystąpiło. <i>Magnitude zero.</i>
Zero (0)	Zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. <i>Magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit.</i>
(0,0)	Zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. <i>Magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.</i>
Kropka (•)	Zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. <i>Data not available or not reliable.</i>
Znak (x)	Wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>Not applicable.</i>
„W tym” ”Of which”	Oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. <i>Indicates that not all elements of the sum are given.</i>
Comma (,)	Used in figures represents the decimal points.

SKRÓTY

ABBREVIATIONS

tys. <i>thous.</i>	tysiąc <i>thousand</i>	itp. <i>etc</i>	i tym podobne <i>et cetera</i>
mln	milion	art.	artykuł
m.	<i>million</i>	poz.	pozycja
zł	złoty	pkt	punkt
PLN	<i>zloty</i>	p.proc.	punkt procentowy
szt.	sztuka	ust.	ustęp
pcs	<i>piece</i>	Dz. U.	Dziennik Ustaw
kg	kilogram	m.in. <i>i.a.</i>	między innymi <i>among others</i>
dt	decytona <i>deciton</i>	np. <i>e.g.</i>	na przykład <i>for example</i>
t	tona <i>tonne</i>	tj. <i>i.e.</i>	to jest <i>that is</i>
ha	hektar <i>hectare</i>	r.	rok
l	litr <i>litre</i>	GUS CSO	Główny Urząd Statystyczny <i>Central Statistical Office</i>
mm	milimetr <i>millimetre</i>		
Nr No.	numer <i>number</i>		
°C	stopień Celsjusza <i>centigrade</i>		

UWAGI METODYCZNE

1. Prezentowane informacje opracowano **metodą rodzaju działalności** i dotyczą działalności rolniczej w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej prowadzonej przez podmioty gospodarcze niezależnie od sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), do której są zaliczane.

2. Dane zostały przedstawione dla ogółem rolnictwa oraz gospodarstw indywidualnych (gospodarstw rolnych osób fizycznych).

3. Dane prezentowane dla województwa odpowiadają poziomowi 2 Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS), opracowanej na podstawie Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) obowiązującej w krajach Unii Europejskiej. NTS obowiązująca od 1 I 2008 r. wprowadzona została rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 XI 2007 r. (Dz. U. Nr 214, poz. 1573, z późniejszymi zmianami).

4. **Gospodarstwo rolne** - jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i **prowadząca działalność rolniczą**.

Do **działalności rolniczej** zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, trzody chlewnej, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa (np. dziki, sarny, danieli) i pszczoł, a także działalność polegającą na utrzymaniu użytków rolnych według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

Gospodarstwo rolne osoby fizycznej (gospodarstwo indywidualne) to gospodarstwo rolne użytkowane przez osobę fizyczną.

Gospodarstwa indywidualne obejmują:

- 1) gospodarstwa o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych;
- 2) gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące produkcję rolniczą (roślinną i zwierzęcą) o znaczącej (określonej odpowiednimi progami) skali, w tym działy specjalne produkcji rolnej.

Gospodarstwo ekologiczne to gospodarstwo stosujące ekologiczne metody produkcji rolniczej, które posiada certyfikat nadany przez jednostkę certyfikującą lub jest w trakcie przedstawiania się na ekologiczne metody produkcji rolniczej (pod kontrolą jednostki certyfikującej).

Dane o **atestowanych gospodarstwach ekologicznych** zostały opracowane na podstawie wykazów producentów przekazanych przez upoważnione jednostki certyfikujące Głównemu Inspektorowi Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, zgodnie z art. 9 pkt 2 ustawy z dnia 25 VI 2009 r. o rolnictwie ekologicznym (Dz. U. Nr 116, poz. 975).

METHODOLOGICAL NOTES

1. The presented information was compiled using the **kind-of-activity method** and concerns agricultural activity in the scope of crop and animal production conducted by economic entities regardless of the section of the Polish Classification of Activities (PKD 2007) in which they are included.

2. Data have been presented for agriculture and private farms (natural person's agricultural holdings) in total.

3. Data presented for the Voivodship correspond to level 2 of the Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NTS), compiled on the basis of the Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) obligatory in countries of the European Union. NTS, in force since 1 I 2008, was introduced by the resolution of the Council of Ministers, dated 14 XI 2007 (Journal of Laws No. 214, item 1573, with later amendments).

4. **Agricultural holding** is understood as a single unit, both technically and economically, which has a single management (holder or manager) and which **conducts agricultural activity**.

Agricultural activity includes activity related to the cultivation of plants, which covers: all field crops (including edible mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops, as well as activity related to rearing and breeding of livestock, i.e. cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur-covered animals, wild animals kept for slaughter (e.g. wild boar, deer, fallow deer) and bees, as well as maintaining agricultural land in accordance with cultivation principles with respect to environmental protection requirements (according to the norms).

Natural person's agricultural holding (private farm) is understood as an agricultural holding used by a natural person.

Private farms include:

- 1) holdings with an area of 1 ha or more of agricultural land,
- 2) holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) conducting agricultural production (crop and animal output) of significant (determined by the appropriate thresholds) scale, of which special branches of agricultural activities.

Organic holding is a farm using organic methods of agricultural production which holds a certificate granted by a certification body or which is under conversion to organic methods of agricultural production (under control of a certification body).

Data on **certified organic holdings** have been elaborated on the basis of producers' registers delivered by authorized certifying bodies to the Main Inspector of Agricultural and Food Quality, in accordance with Article 9 section 2 of Legal Act of 25 VI 2009 on organic farming (Journal of Laws No. 116, item 975).

Gospodarstwo rolne osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej to gospodarstwo rolne prowadzone przez osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, którego podstawowa działalność jest zaliczana według Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 do sekcji A, dział 01, grupy:

- 01.1 – uprawy rolne inne niż wieloletnie,
- 01.2 – uprawy roślin wieloletnich,
- 01.3 – rozmnażanie roślin,
- 01.4 – chów i hodowla zwierząt,
- 01.5 – uprawy rolne połączone z chowem i hodowlą zwierząt (działalność mieszana),
- 01.6, klasa 01.61 – działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną (utrzymywanie gruntów w dobrej kulturze rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska), a także niezależnie od zaklasyfikowania działalności podstawowej, gdy w gruntach użytkowanych przez jednostkę powierzchnia użytków rolnych wynosi 1 ha i więcej lub prowadzony jest chów/hodowla zwierząt gospodarskich.

Za **użytkownika gospodarstwa rolnego** uważa się osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, faktycznie użytkującą gospodarstwo rolne, niezależnie od tego, czy jest właścicielem, dzierżawcą tego gospodarstwa czy też użytkuje je z innego tytułu i niezależnie od tego, czy grunty wchodzące w skład gospodarstwa rolnego są położone na terenie jednej czy kilku gmin.

Uwaga

Od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów).

5. Powierzchnia gruntów ogółem oznacza łączną powierzchnię użytków rolnych, lasów i gruntów leśnych oraz pozostałych gruntów niezależnie od tytułu władania – własnych, dzierżawionych (na zasadzie umowy i bezumownie), użytkowanych z tytułu zajmowania określonego stanowiska (leśniczy, ksiądz, nauczyciel, itp.), wspólnych w części przypadających użytkownikowi, a także użytkowane przez gospodarstwo grunty należące do gospodarstw opuszczonych.

6. Powierzchnia użytków rolnych obejmuje powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze i użytków rolnych pozostałych.

Użytki rolne w dobrej kulturze – utrzymywane zgodnie z normami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 II 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 1551) - prezentuje się w podziale na:

- powierzchnię pod zasiewami,
- grunty ugorowane,
- uprawy trwałe (w tym sady),
- ogrody przydomowe,
- łąki trwałe,
- pastwiska trwałe.

Użytki rolne pozostałe – użytki rolne nieużytkowane i nieutrzymywane w dobrej kulturze rolnej.

Agricultural farm of a legal person or organizational unit without legal status is understood as an agricultural farm held by a legal person or an organization unit without legal personality, the basic activity of which is rated according to the Polish Classification of Activities 2007, to Section A, division 01, groups:

- 01.1 – growing of non-perennial plants,
- 01.2 – growing of perennial plants,
- 01.3 – plant propagation,
- 01.4 – livestock production and breeding,
- 01.5 – cultivation of plants combined with rearing and breeding of animals (mixed agricultural activity),
- 01.6, class 01.61 – service activities supporting plant production (maintaining the lands in compliance with good agricultural and environmental conditions according to the norms), and also, irrespective of the basic activity classification, when the area of agricultural land per the land cultivated by the entity is 1 ha and more or when livestock is reared and bred.

Holder of an agricultural holding is understood as a natural person, a legal person or an organizational unit without legal personality, actually cultivating the land, regardless of whether as an owner, a leaseholder, or using the land in any other respect, regardless of whether this land is situated in one or in several gminas.

Note

Since 2010, the holders of agricultural land not conducting any agricultural activities and the holders of agricultural land of less than 1 ha conducting agricultural activities on a small scale (below the specified thresholds) have not been included in agricultural surveys.

5. Total land area stands for the total area of agricultural land, forest and wooded area and other land, regardless of whether it is owned, leased (with or without contract), cultivated by virtue of the occupancy of a particular post (forester, priest, teacher, etc), common in the part shared by the holder, or land belonging to a deserted household, cultivated by another household.

6. The agricultural land area includes the area of agricultural land in good agricultural condition and other agricultural land.

Agricultural land in good agricultural condition – maintained in accordance with norms defined in the resolution of the Minister of Agriculture and Rural Development, dated 5 II 2015 (uniform text Journal of Laws 2015, item 1551) - is presented on the basis of a division into:

- sown area,
- fallow land,
- permanent crops (including orchards),
- kitchen gardens,
- permanent meadows,
- permanent pastures.

Other agricultural land – agricultural land which is not used and not maintained in a good condition.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym. Do powierzchni pod zasiewami nie zaliczamy powierzchni sadów, szkółek drzew i krzewów ozdobnych, szkółek drzew leśnych do celów handlowych, uprawy wikliny, drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, a także innych upraw trwałych (w tym choinek bożonarodzeniowych) oraz powierzchni upraw trwałych pod osłonami. Nie zalicza się tu również powierzchni plantacji drzew i krzewów szybko-rośnących prowadzonych na użytkach rolnych, które kwalifikowane są do lasów, upraw w ogrodach przydomowych, a także powierzchni upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny, zakwalifikowanych do gruntów ugorowanych.

Powierzchnia gruntów ugorowanych to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska. Zaliczamy tu grunty zarówno uprawnione, jak i nieuprawnione (np. gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych poniżej 1 ha) do płatności obszarowych, a także powierzchnię upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone). Do gruntów ugorowanych nie zaliczono gruntów przygotowanych pod zasiewy (np. warzywa), które do 1 czerwca były nieobsiane lub nieobsadzone.

Powierzchnia upraw trwałych to łączna powierzchnia plantacji drzew i krzewów owocowych oraz ich szkółek (sady), szkółek drzew i krzewów ozdobnych, szkółek drzew leśnych do celów handlowych, innych gruntowych upraw trwałych, w tym wikliny oraz drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, choinek bożonarodzeniowych, a także upraw trwałych pod osłonami.

Powierzchnia sadów to plantacje drzew, krzewów owocowych i upraw jagodowych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z plantacjami leszczyny, malin, winorośli) rosnące w zwartym nasadzeniu, a także szkółki drzew i krzewów owocowych. Do sadów nie zalicza się powierzchni uprawy truskawek i poziomek.

Od 2015 r. dane o powierzchni uprawy, plonach oraz zbiorach drzew i krzewów owocowych dotyczą jedynie sadów (bez ogrodów przydomowych i drzew i krzewów owocowych poza sadami).

Powierzchnia ogrodów przydomowych to powierzchnia zlokalizowana najczęściej wokół siedziby gospodarstwa, często oddzielona od reszty gospodarstwa. Obejmuje powierzchnię upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozaopatrzenie w gospodarstwie domowym użytkownika gospodarstwa rolnego. Sporadycznie nadwyżki zbiorów mogą być sprzedawane. Ogród przydomowy może obejmować zarówno uprawy rolne i ogrodnicze jednoroczne, jak i uprawy wieloletnie. Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonych na rekreację.

Powierzchnia łąk trwałych to grunty pokryte trwale trawami (5 lub więcej lat), z zasady koszone, a w rejonach górskich również powierzchnia koszonych hal i połonin. Łąki powinny być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej i przynajmniej raz w roku koszone, ale zbiory niekoniecznie wykorzystywane do celów produkcyjnych.

Sown area is the area of all crops sown and planted in the agricultural holding. Sown area does not include the area of orchards, nurseries of ornamental trees and shrubs, nurseries of forest trees for commercial purposes, the crops of wicker, fruit-bearing trees and shrubs outside plantations, as well as any other permanent crops (including Christmas trees) and the area of permanent crops cultivated under cover. This category does not include the area of fast-growing trees and shrubs cultivated on agricultural land, which are classified as forests, or the area of crops for ploughing, cultivated as major crops, since this area is classified as fallow land. Kitchen gardens are also excluded from this category.

Fallow land is the arable land not used for production purposes but maintained in a good agricultural condition, in compliance with the environmental protection requirements. It includes the land both entitled and not entitled to area payments (e.g. farms with the area of agricultural land of less than 1 ha), as well as the crop area intended for ploughing of plants cultivated as major crops (green fertilizers). Fallow land does not include land prepared for sowing (e.g. of vegetables) which was not sown or planted as of 1 June.

Permanent crops is the total plantation area of fruit-bearing trees and shrubs and their nurseries (orchards), nurseries of ornamental trees and shrubs, and nurseries of forest trees for commercial purposes, as well as other permanent crops, of which wicker, fruit-bearing trees and shrubs grown outside plantations, Christmas trees, as well as other permanent crops cultivated under covers.

Orchards are understood as land planted with fruit-bearing trees and shrubs, as well as berries, maintained in good agricultural condition (including hazel, raspberry and grapevine plantations) and densely planted, as well as nurseries of fruit-bearing trees and shrubs. The areas of strawberry and wild strawberry crops are not included as orchards.

Since 2015, data regarding crop area, yield and production of fruit-bearing trees have concerned only orchards (excluding kitchen gardens as well as fruit-bearing trees and shrubs outside orchards).

Kitchen gardens stand for the land usually located around the farm residence, often separated from the remaining farm area. It covers the area of crops which mainly serve as self-supplies for the household of the agricultural farm user. Infrequently the crop surplus may be sold. A kitchen garden may cover both agricultural and orchard crops, perennial and non-perennial. The area of lawns and ornamental gardens, as well as recreation area, should not be treated as part of kitchen gardens.

Permanent meadows stand for the land permanently overgrown with grass (for 5 years or more), which in principle is mown. In mountainous regions it also includes the area of mown mountain pastures. Meadows should be maintained in good agricultural condition and mown at least once a year, but the crops do not have to be used for production purposes.

Powierzchnia pastwisk trwałych to grunty pokryte trwałe trawami (5 lat lub więcej), które z zasady nie są koszone lecz wypasane, a w rejonach górskich również powierzchnia wypasanych hal i połonin utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z pastwiskami trwałymi niewykorzystywanymi do celów produkcyjnych oraz z ekstensywnie wypasanymi pastwiskami położonymi na terenie pagórkowatym lub na znacznej wysokości, na glebach niskiej klasy, na których nie stosuje się nawożenia, podsiewów, melioracji itp.).

Powierzchnia lasów i gruntów leśnych to powierzchnia o wielkości co najmniej 0,10 ha, pokryta roślinnością leśną (zalesiona) lub przejściowo jej pozbawiona (niezalesiona) oraz grunty związane z gospodarką leśną. Uwzględnia się tu powierzchnię szkółek drzew leśnych założonych na terenach leśnych i wykorzystywanych na potrzeby własne gospodarstwa rolnego (niehandlowe), a także powierzchnię drzew i krzewów szybkorosnących prowadzonych na użytkach rolnych (np. wierzba energetyczna).

Powierzchnia pozostałych gruntów to grunty będące pod zabudowaniami, podwórzami, placami i ogrodami ozdobnymi, parkami, powierzchnia wód śródlądowych (własnych i dzierzawionych), rowów melioracyjnych, powierzchnia porośnięta wikliną w stanie naturalnym, powierzchnia terenów bagiennych, powierzchnia innych gruntów (torfowiska, zwirownie), nieużytków (w tym gruntów zadrzewionych i zakrzaczonych) oraz powierzchnia przeznaczona dla rekreacji (np. zlokalizowana wokół domu, pola golfowe itp.). Do pozostałych gruntów zalicza się także powierzchnię gruntów rolnych nieużytkowanych rolniczo, jeżeli grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego, np. grunty rolne przeznaczone pod budowę drogi, supermarketu.

7. Produkcję rolniczą scharakteryzowano za pomocą podstawowych mierników, tj. produkcji globalnej, końcowej i towarowej. Ze względu na dostępność danych informacje w tym zakresie prezentuje się z rocznym opóźnieniem, tj. dla lat 2014 i 2015.

Globalna produkcja rolnicza obejmuje (ustaloną szacunkowo):

- 1) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- 2) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inventarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inventarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Permanent pastures are understood as the land overgrown with grass (for 5 years or more), which in principle is not mown but left for grazing. In mountainous regions it also includes the area of mountain pastures left for grazing and maintained in good agricultural condition (including permanent pastures not used for production purposes and pastures for extensive grazing, located on mountainous land or at high altitudes, with low-class soil, where no fertilization, sub-sowing, melioration, etc. is performed).

Forests and forest land stand for the area, of at least 0.10 ha, covered with forest plants (forested) or lacking such plants temporarily (non-forested), as well as land associated with forestry management. This category includes the area of forest nurseries established on forest land and used for own (non-commercial) purposes of the agricultural farm, as well as the area of fast-growing trees and shrubs cultivated on agricultural land (e.g. energy-crop willow).

Other land is the land under buildings, courtyards, ornamental squares and gardens, parks, inland water areas (owned and leased), melioration ditches, areas naturally covered by wicker, marshland, other land (peatbogs and gravel pits), set-aside land (including forested and bushed land), as well as recreation areas (e.g. located around the house, golf courses, etc). Other land also includes the area of agricultural land not used for agricultural purposes and permanently excluded from such use, e.g. agricultural land intended for road or supermarket construction

7. Agricultural output was characterized using basic measures, i.e. gross, final and market output. Due to data availability, information in this scope is presented with one year delay, i.e. for the years 2014 and 2015.

Gross agricultural output includes (estimated):

- 1) **crop output**, i.e. raw (not processed) products of plant origin (for a given year);
- 2) **animal output**, i.e. production of animals for slaughter, raw (not processed) products of animal origin, as well as the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd) which include: cattle, pigs, sheep, horses and poultry.

Final agricultural output is the sum of the following values: market output, consumption of agricultural products from own production, increase in inventories of plant and animal products and the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd). Final output, as opposed to gross output, does not include those products from own output that were utilized for production purposes, e.g. feed, sown material, manure.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

Produkcja towarowa w poszczególnych grupach podmiotów (gospodarstwa państwowe, spółki, spółdzielnie produkcji rolniczej i gospodarstwa indywidualne) jest pomniejszana o wartość produktów rolnych zakupionych bezpośrednio od innych grup podmiotów gospodarczych, równocześnie produkcja towarowa podmiotów gospodarczych, które dokonują sprzedaży jest powiększona o tę wartość. Produkcja towarowa nie obejmuje obrotów między poszczególnymi podmiotami gospodarczymi zaliczonymi do tej samej grupy podmiotów i sprzedaży produktów rolnych przez spółdzielnie produkcji rolniczej – członkom tych spółdzielni.

8. Wielkość produkcji roślinnej obliczono na podstawie:

- wyników czerwcowych badań reprezentacyjnych (w 2010 r. – Powszechnego Spisu Rolnego) w zakresie powierzchni zasiewów,
- wyników reprezentacyjnych badań plonów i zbiorów oraz ocen i ekspertyz rzeczoznawców GUS,
- sprawozdań statystycznych z gospodarstw państwowych, spółdzielczych i spółek z udziałem mienia sektora prywatnego i publicznego.

9. Pod pojęciem **plon** rozumie się ilość jednostek wagowych (dt) danego ziemiopłodu zebranego z jednostki powierzchni (ha). W szacunkach plonów obowiązuje zasada obliczania plonów przeciętnych jako średnich ważonych, gdzie waga jest powierzchnią danej uprawy. Uwzględniane są przy tym powierzchnie, z których uzyskano wysokie, jak też i niskie plony oraz powierzchnie, z których plonów nie zebrano (zostały zniszczone w wyniku gradobicia, powodzi itp.).

Do przeliczenia zielonek na siano przyjęto, że 5 dt zielonki = 1 dt siana.

Produkcję ziemniaków, warzyw i truskawek ujęto łącznie z produkcją z działek pracowników gospodarstw państwowych i członków gospodarstw spółdzielczych.

10. Dane o **powierzchni zasiewów** dotyczą poszczególnych ziemiopłodów uprawianych w plonie głównym.

Zboża, jeżeli nie zaznaczono inaczej, to:

- zboża podstawowe: pszenica, żyto, jęczmień, owies i pszenżyto,
- mieszanki zbożowe na ziarno,
- gryka, proso, kukurydza na ziarno i pozostałe zbożowe (amarantus, kanar, żyto stuletnie)

Strączkowe konsumpcyjne to: groch, fasola, bób oraz inne strączkowe jadalne uprawiane na ziarno (np. ciecierzycy). Powierzchnię zasianą grochem, fasolą, bobem itp. przewidzianą do zbioru w stanie niedojrzałym zaliczono do warzyw gruntowych.

Do **upraw przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, rzepak i rzepik, len (łącznie z lnem oleistym), konopie i tytoń.

Uprawy **pastewne** obejmują:

- okopowe (buraki, marchew i kapusta pastewna oraz brukiew, rzepa i inne),
- motylkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, np. koniczyna, lucerna i esparceta) oraz inne pastewne i trawy,
- kukurydzę na paszę,
- strączkowe pastewne na paszę, łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi na ziarno.

Agricultural market output is the sum of agricultural product sales at procurement centers and on marketplaces.

The value of agricultural market output in various entity groups (state farms, companies, agricultural production cooperatives and private farms) is decreased by the value of agricultural products purchased directly from other groups of economic entities. At the same time, the market output of economic entities which conduct the sale is increased by this value. Market output does not include turnover between individual economic entities included in the same entity group and agricultural product sales by agricultural production cooperatives to their members.

8. Crop output volume was calculated on the basis of:

- June sample survey results (in 2010 – results of the Agricultural Census) on sown area,
- sample survey results on yields and production as well as the CSO experts' opinions,
- statistical reports of the state farms, agricultural production cooperatives and companies with a share of private and public sector property.

9. Yields are understood as the volume of weighing units (dt) of particular agricultural products harvested from the area unit (ha). Yield estimation consists of calculation of average yields as a weighted average, where the weight is the area of the given cultivation. Areas of high and low yields (included in the surveys) are taken into consideration, as well as areas from which yields were not harvested (due to hailstorm, flood, etc).

To convert green fodder to hay, it was assumed that 5 dt of green fodder = 1 dt of hay.

Potatoes, vegetable and strawberry output was presented together with the output from allotments belonging to public farm workers and members of cooperatives.

10. Data concerning **sown area** refer to particular crop production cultivated in the main yield.

Cereals, unless otherwise stated, are:

- basic cereals: wheat, rye, barley, oats and triticale,
- cereal mixed for grain,
- buckwheat, millet, maize for grain and other cereal (amaranth, canary, century-old rye).

Consumer pulses include peas, beans, broad beans and other edible pulses cultivated for grain (such as chick-peas). Area sown with peas, beans, broad beans, etc. and designed for harvest before reaching maturity has been included in field vegetables.

Industrial crops include: sugar beets, oilseed rape and turnip rape, flax (including oilseed flax), hemp and tobacco.

Feed plants include:

- root plants (beets, fodder carrot and cabbage, rutabaga, turnip and others),
- small-seed legumes (including perennial, e.g. clover, lucerne, sanfoil) and other fodder and grass,
- maize designated for feeds,
- pulses for feed including cereal and pulse mixed for grain.

Pozostałe uprawy uprawy to: warzywa gruntowe, truskawki i poziomki gruntowe, uprawy nasienne, kwiaty i rośliny ozdobne gruntowe, pozostałe przemysłowe (np. krokosz barwierski, zioła dla przemysłu kosmetycznego, uprawy wieloletnie na cele energetyczne), słonecznik na ziarno, soję, inne oleiste (nie uwzględnione w grupie „uprawy przemysłowe”), chmiel, zioła i przyprawy, cykorię, a także uprawy pod osłonami (bez upraw trwałych pod osłonami) oraz pozostałe uprawy.

11. Dane dotyczące **powierzchni poszczególnych upraw ogrodniczych** prezentowane są na podstawie szacunku przeprowadzonego przez rzeczoznawców, którzy dokonują oceny powierzchni upraw ogrodniczych według położenia gruntów. Jest to podejście pilotażowe, a w przyszłości GUS planuje pozyskiwanie takich danych z badań powierzchniowych.

12. Dane o **pogłowie zwierząt gospodarskich i produkcji zwierzęcej** opracowano na podstawie sprawozdawczości i wyników badań reprezentacyjnych, Powszechnego Spisu Rolnego 2010 oraz szacunków.

Od 2013 r. dane dotyczące pogłowia kóz i koni prezentowane są na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 3 lata.

Od 2016 r. dane dotyczące pogłowia drobiu prezentuje się niezależnie od wieku.

13. Dane o produkcji **żywca rzeźnego** dotyczą skupu zwierząt rzeźnych (pomniejszonego o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaży targowiskowej oraz uboju z przeznaczeniem na spożycie naturalne.

Produkcję żywca rzeźnego podaje się:

- w „wadze żywej”, tj. według wagi zwierząt rzeźnych przed ubojem,
- w „wadze poubojowej ciepłej” (wbc), tj. w przeliczeniu na mięso (masę mięsno-kostną), łącznie z tłuszczami i podrobami (jeżeli tak zaznaczono), za pomocą współczynników określających poubojową wydajność poszczególnych gatunków zwierząt.

Od 2011 r. dane dotyczące skupu żywca rzeźnego są nieporównywalne z danymi za lata poprzednie z uwagi na zmianę wskaźnika do przeliczeń bydła.

Dane o produkcji i skupie mleka, jaj i wełny obejmują: mleko krowie, jaja kurze i wełnę niepraną owczą.

14. Skup produktów rolnych dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze prowadzące skup produktów rolnych bezpośrednio od producentów z terenu województwa.

15. Dane o **cenach skupu** prezentuje się bez podatku VAT; dotyczą cen płaconych przez podmioty gospodarcze skupujące produkty rolne bezpośrednio od ich producentów. Przeciętne ceny obliczono jako iloraz wartości (bez podatku od towarów i usług) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

Other plants include: field vegetables, strawberries, and wild strawberries, seed crops, soil-grown flowers and ornamental plants, other industrial plants (e.g. safflower, herbs for cosmetic industry, perennial crops for energy production), sunflower cultivated for grain, soya beans, other oilseeds (not included in industrial crops), hops, herbs and spices, chicory, as well as plants grown under cover (excluding permanent crops under cover), and other crops.

11. Data on the area of individual horticultural crops have been presented on the basis of experts' estimation of the horticultural crop area taking into account the location of land. This is a pilot approach. In the future CSO plans to obtain such data from land cover studies.

12. Data regarding livestock and animal output were compiled on the basis of reports, results of sample surveys, Agricultural Census 2010 and estimates.

Since 2013, data on goat and horse population have been presented on the basis of periodic survey conducted every 3 years.

From 2016, data on poultry flock are presented regardless of age.

13. Data regarding the production of animals for slaughter concern the purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption.

Output of animals for slaughter is presented:

- *in “live weight”, i.e. by weight of animals before slaughter,*
- *in “post-slaughter warm weight (WWC)”, i.e. converted into meat (meat and bone mass) including fats and pluck quantities (if indicated), applying conversion factors to determine the slaughter yield of several animal kinds.*

Since 2011, data concerning procurement of animals for slaughter have not been comparable with data for previous years due to change of the indicator applied to cattle stock count.

Data regarding production and procurement of milk, eggs and wool concern cows' milk, hen eggs and sheep's greasy wool.

14. Procurement of agricultural products includes the quantity and value of agricultural products (crop and animal origin) purchased by economic entities conducting procurement of agricultural products directly from producers based in the Voivodship.

15. Data regarding procurement prices are presented excluding VAT; they refer to prices paid by economic units conducting procurement of agricultural products directly from agricultural producers. Average prices were computed as a quotient of value (excluding tax on goods and services) and quantity of each agricultural product.

16. Źródłem informacji o cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach są miesięczne notowania cen prowadzone przez stałych ankietatorów na celowo wytypowanych targowiskach. Przeciętne ceny miesięczne obliczono jako średnie arytmetyczne wszystkich notowań w skali całego kraju i województw.

17. Dane o ciągnikach dotyczą ciągników 4-kołowych i gąsienicowych. Od 2010 r. dane prezentowane są na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 3 lata.

18. Lata gospodarcze dotyczą okresu od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2015/16 dotyczy okresu od 1 VII 2015 r. do 30 VI 2016 r.).

19. Dane w większości tablic zestawiono według siedziby użytkownika.

Siedziba użytkownika gospodarstwa indywidualnego to adres zamieszkania (który nie musi być jednocześnie adresem zameldowania) użytkownika.

Siedziba gospodarstwa rolnego osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej to siedziba jednostki lokalnej prowadzącej działalność rolniczą (jest to jednocześnie siedziba gospodarstwa).

20. Do wyliczeń wskaźników natężenia przyjęto – jeżeli nie zaznaczono inaczej – użytki rolne, powierzchnię zasiewów i zwierzęta gospodarskie według stanu w czerwcu; w 2010 r. – według stanu w dniu 30 VI na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego.

21. Dane przedstawione w niniejszej publikacji mogą ulec zmianie. Ostateczne dane zostaną zamieszczone w publikacji „Charakterystyka gospodarstw rolnych”, która ukaże się we wrześniu 2017 r.

22. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem” lub mogą nie sumować się na 100%.

16. The information on prices of agricultural products and livestock received by farmers on marketplaces comes from monthly price quotations of agricultural products provided by a network of interviewers collecting it on selected marketplaces. Average monthly prices were calculated as arithmetic mean of all quotations within the whole country and all voivodships.

17. Data regarding tractors concern biaxial and caterpillar tractors. Since 2010, data have been presented on the basis of a periodic survey conducted every 3 years.

18. Farming years cover the period from 1 VII to 30 VI (e.g. the 2015/16 farming year covers the period from 1 VII 2015 to 30 VI 2016).

19. Data in most tables have been compiled according to the official seat of land holder.

Seat of the holder of a private farm is the address of residence of the holder (which needn't be the same as the address of permanent residence).

Seat of an agricultural holding of a legal person or an organizational unit without legal personality is the seat of the local unit conducting agricultural activity (also the seat of the holding).

20. Intensity ratios were calculated on the basis of agricultural land, sown area and livestock – unless otherwise indicated – as of June; in 2010 – as of 30 VI according to the Agricultural Census.

21. Data presented in this publication may change. Final data will be presented in the publication “Characteristics of agricultural holdings”, which will be released in September 2017.

22. Due to electronic data processing techniques, in some cases the sums of the components may differ from “total values” or may not sum up to 100%.

WYNIKI BADAŃ – SYNTEZA

I. GOSPODARKA ZIEMIĄ

Powierzchnia gruntów ogółem należących do gospodarstw rolnych w 2016 r. wyniosła 816,2 tys. ha i w stosunku do 2015 r. zmniejszyła się o 34,4 tys. ha (o 4,0%). W ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych 86,7% stanowiły grunty gospodarstw indywidualnych, których powierzchnia wyniosła 707,9 tys. ha.

TABL. 1. POWIERZCHNIA UŻYTKÓW ROLNYCH W GOSPODARSTWACH ROLNYCH W 2016 R.

Wyszczególnienie	Powierzchnia	
	w ha	w %
Użytki rolne ogółem	724253	100,0
użytki rolne w dobrej kulturze rolnej	714812	98,7
pod zasiewami	573633	79,2
grunty ugorowane	7395	1,0
uprawy trwałe	4879	0,7
w tym sady	3438	0,5
ogrody przydomowe	588	0,1
łąki trwałe	106410	14,7
pastwiska trwałe	21908	3,0
użytki rolne pozostałe	9441	1,3

Powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych w 2016 r. wyniosła 724,3 tys. ha i zmniejszyła się w stosunku do 2015 r. o 35,7 tys. ha, tj. o 4,7%. W ogólnej powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach rolnych 714,8 tys. ha (98,7%) stanowiły użytki w dobrej kulturze rolnej (użytki rolne utrzymywane zgodnie z normami dotyczącymi zachowania wymogów ochrony środowiska), a 9,4 tys. ha (1,3%) to użytki rolne pozostałe (niebędące w dobrej kulturze rolnej).

W 2016 r. w ogólnej powierzchni użytków rolnych, podobnie jak w latach poprzednich, dominował udział powierzchni zasiewów (79,2%), udział łąk trwałych wyniósł 14,7%, natomiast pastwisk trwałych i gruntów ugorowanych odpowiednio 3,0% i 1,0%.

II. WARTOŚĆ PRODUKCJI ROLNICZEJ

W 2015 r. w porównaniu z rokiem poprzednim globalna produkcja rolnicza zmniejszyła się (o 5,1%), na co wpływ miał zarówno spadek produkcji roślinnej (o 7,7%), jak i zwierzęcej (o 2,6%).

W omawianym roku 62,6% wartości końcowej produkcji rolniczej w województwie stanowiła produkcja zwierzęca. Wartość produkcji końcowej w 2015 r. w porównaniu z poprzednim rokiem była o 5,3% niższa, co było wynikiem spadku zarówno produkcji roślinnej (o 9,9%), jak i produkcji zwierzęcej (o 2,3%).

W analizowanym roku nastąpił spadek wartości towarowej produkcji rolniczej (o 3,8%), przy czym wartości produkcji roślinnej i zwierzęcej zmniejszyły się odpowiednio o 7,9% i o 1,6%.

III. PRODUKCJA ROŚLINNA

Warunki agrometeorologiczne

Warunki agrometeorologiczne panujące w listopadzie 2015 r. sprzyjały wegetacji ozimin posianych w optymalnym terminie. Jednak znaczna część plantacji zarówno zbóż ozimych, jak i rzepaku ozimego, ze względu na panującą w sierpniu 2015 r. suszę, została obsiana z opóźnieniem, co przy umiarkowanych temperaturach listopada spowodowało, że uprawy znajdowały się we wcześniejszych fazach rozwojowych niż rok wcześniej. Mimo to na większości plantacji oziminy wytworzyły bezpieczną dla przezimowania ilość liści i rozkrzewień.

W grudniu 2015 r. odnotowano wysoką jak na tę porę roku temperaturę powietrza (od 5°C do 15°C), której towarzyszyły intensywne opady deszczu. Stan upraw ozimych na koniec grudnia 2015 r. był dobry. Oziminy były w stanie aktywnego wzrostu do końca grudnia, kiedy to pojawiły się pierwsze mrozy.

Pierwsza połowa stycznia 2016 r. była bardzo mroźna (miejscami osiągająca poziom temperatury poniżej minus 20°C) i bezśnieżna, co spowodowało duże straty w zasiewach zbóż ozimych i rzepaku ozimego. Duże uszkodzenia odnotowano również na plantacjach truskawek, zwłaszcza na nowo założonych plantacjach.

W trzeciej dekadzie stycznia 2016 r. oraz w lutym 2016 r. nastąpił znaczny wzrost temperatury, co było przyczyną zakłócenia zimowego spoczynku roślin oraz spowodowało ich osłabienie. Stan ozimin pod koniec lutego 2016 r. w większości powiatów województwa pomorskiego był oceniany jako zły. Największe straty mrozowe odnotowano na plantacjach jęczmienia ozimego i pszenicy ozimej oraz rzepaku ozimego. W części gospodarstw rolnych dokonano przesiewu albo dosiewu odmian jarych. Część plantacji została zaorana.

W kwietniu 2016 r. kontynuowano rozpoczęte w marcu siewy zbóż jarych i przesiewy przemarzniętych plantacji zbóż ozimych. Warunki termiczne odnotowane w kwietniu 2016 r. nie sprzyjały intensywnemu wzrostowi roślin. Temperatury wahały się najczęściej między 5°C w nocy i 10°C w ciągu dnia. W drugiej połowie miesiąca siano buraki i rozpoczęto siew kukurydzy na kiszonkę i ziarno. Przymrozki, które wystąpiły w trzeciej dekadzie kwietnia spowodowały lekkie żółknięcie słabo dokarmianych zbóż.

Niewielka ilość opadów odnotowana w okresie zimy wpłynęła negatywnie na zasoby wody w glebie. Brak opadów wystąpił również w okresie wiosennym. Według danych z trzech stacji hydrologiczno-meteorologicznych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej średnia suma opadów atmosferycznych notowana w województwie pomorskim w kwietniu 2016 r. stanowiła 49% normy z wielolecia.

Chłodny kwiecień 2016 r. oraz początek maja 2016 r. spowolniły vegetację roślin oraz opóźniły kwitnienie drzew. Istotne ocieplenie nastąpiło na przełomie pierwszej i drugiej dekady maja 2016 r. Duże znaczenie dla rozwoju upraw rolnych i ogrodniczych miały opady deszczu odnotowane w drugiej dekadzie miesiąca. Poprawiły one znacznie stan uwilgotnienia gleby i przyspieszyły vegetację roślin.

W pierwszej dekadzie czerwca 2016 r. odnotowano kolejny znaczny deficyt wodny, który był przyczyną zasychania liści oraz wykształcania skróconych kłosów, szczególnie w zasiewach upraw jarych. Sytuacja znacznie się poprawiła, gdy w drugiej połowie miesiąca wystąpiły opady deszczu.

W pierwszej połowie lipca 2016 r. na przeważającej części województwa odnotowano intensywne opady deszczu. W drugiej dekadzie miesiąca lokalnie przystąpiono do zbiorów rzepaku i rzepiku oraz jęczmienia ozimego i żyta.

Niekorzystne warunki atmosferyczne, tj. częste ulewne deszcze i niskie temperatury powietrza, które wystąpiły w sierpniu 2016 r. spowodowały opóźnienie w przeprowadzeniu prac żniwnych oraz wpłynęły na spadek jakości zbieranego ziarna. Upalny koniec miesiąca wpłynął na znaczne przyspieszenie przebiegu żniw oraz pozwolił na kontynuowanie trwających prac polowych.

Ciepła i bezdeszczowa pogoda odnotowana we wrześniu 2016 r. stwarzała dobre warunki do przeprowadzenia zbioru upraw, ale sprawiała trudności w odpowiednim przygotowaniu gleby pod siew (szczególnie na glebach ciężkich).

Październik 2016 r. był miesiącem bardzo deszczowym, co miało wpływ na równomierne wschody ozimin. W tym miesiącu odnotowano również przymrozki z temperaturą od minus 1°C do minus 3°C przez 3-4 noce. Nie miało to negatywnego wpływu na rozwój ozimin, a nawet można powiedzieć, że zapoczątkowało proces hartowania roślin.

Powierzchnia zasiewów

W 2016 r. powierzchnia zasiewów wyniosła 573,6 tys. ha i była mniejsza o 25,0 tys. ha (o 4,2%) w stosunku do 2015 r. Największa powierzchnia zasiewów znajdowała się w gospodarstwach indywidualnych i stanowiła 84,6% ogólnej powierzchni zasiewów (zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego o 0,9 p. proc.). W strukturze zasiewów zboża ogółem zajmowały 395,3 tys. ha, grupa roślin przemysłowych – 77,5 tys. ha, rośliny pastewne (łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi na ziarno) – 69,9 tys. ha, natomiast powierzchnia uprawy ziemniaków wyniosła 19,4 tys. ha, roślin zaliczanych do grupy „pozostałe” – 9,7 tys. ha, a strączkowych konsumpcyjnych – 2,0 tys. ha.

W stosunku do 2015 r. w ogólnej powierzchni zasiewów wzrósł udział zbóż (o 3,4 p. proc.), ziemniaków (o 0,4 p. proc.), upraw pozostałych (o 0,1 p. proc.), zmniejszył się udział strączkowych konsumpcyjnych (o 0,3 p. proc.), upraw przemysłowych (o 1,2 p. proc.) i upraw pastewnych (o 2,2 p. proc.).

Produkcja głównych upraw rolnych

Zboża

W 2016 r. powierzchnia uprawy zbóż ogółem wyniosła 395,3 tys. ha i była o 0,8% większa od notowanej w 2015 r. Plony zbóż ogółem kształtowały się na poziomie 38,7 dt/ha, tj. o 3,4 dt/ha (o 8,1%) niższym od uzyskanego w roku poprzednim, natomiast ich zbiory wyniosły 1530,7 tys. t, tj. o 120,9 tys. t (o 7,3%) mniej niż w 2015 r.

Łączna powierzchnia uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniosła 378,0 tys. ha – o 0,7% więcej niż w roku poprzednim, natomiast ich plony osiągnęły poziom 39,0 dt/ha, o 3,6 dt/ha (o 8,5%) niższy od uzyskanego rok wcześniej.

Szacuje się, że w porównaniu z wielkością plonów uzyskaną w 2015 r. prawie wszystkie gatunki zbóż jarych plonowały wyżej:

↓ pszenica ozima – spadek o 6,8 dt/ha (o 11,9%),

↑ pszenica jara – wzrost o 6,7 dt/ha (o 17,4%),

↓ żyto – spadek o 1,2 dt/ha (o 3,9%),

↓ jęczmień ozimy – spadek o 5,7 dt/ha (o 13,5%),

↑ jęczmień jary – wzrost o 1,9 dt/ha (o 5,6%),

↑ owies – wzrost o 0,9 dt/ha (o 3,0%),

↓ pszenżyto ozime – spadek o 3,8 dt/ha (o 9,6%),

↑ pszenżyto jare – wzrost o 1,3 dt/ha (o 4,4%),

↓ mieszanki zbożowe ozime – spadek o 1,8 dt/ha (o 5,3%),

↑ mieszanki zbożowe jare – wzrost o 1,3 dt/ha (o 4,5%),

wzrost plonu odnotowano też dla kukurydzy na ziarno – o 11,5 dt/ha (o 22,9%).

Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi oszacowano na 1473,9 tys. t, tj. o 7,9% mniej niż w roku poprzednim.

TABL. 2. POWIERZCHNIA ZASIEWÓW, PLONY I ZBIORY ZBÓŻ

Wyszczególnienie	2015	2016	
	w liczbach bezwzględnych		2015 = 100
O G Ó Ł E M			
Powierzchnia w tys. ha	392,1	395,3	100,8
Plony z 1 ha w dt	42,1	38,7	91,9
Zbiory w tys. t	1651,6	1530,7	92,7
W tym ZBOŻA PODSTAWOWE Z MIESZANKAMI ZBOŻOWYMI			
Powierzchnia w tys. ha	375,5	378,0	100,7
Plony z 1 ha w dt	42,6	39,0	91,5
Zbiory w tys. t	1599,8	1473,9	92,1

Zboża intensywne (pszenicę, jęczmień i pszenżyto) zasiano na powierzchni 252,8 tys. ha, o 3,6 tys. ha mniejszej niż w 2015 r. Udział powierzchni zasiewów zbóż intensywnych w grupie zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniósł 69,0%, co oznacza spadek o 1,4 p.proc. w porównaniu z rokiem poprzednim.

Zboża ekstensywne (żyto, owies i mieszanki zbożowe) zasiano na powierzchni 117,2 tys. ha, o 6,1 tys. ha (o 5,5%) większej niż rok wcześniej, a ich udział w powierzchni zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniósł 31,0% i zwiększył się o 1,4 p.proc. w stosunku do roku poprzedniego.

Rzepak i rzepik

W 2016 r. powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku (ozimego i jarego łącznie) wyniosła 65,9 tys. ha (w tym 89,0% stanowiły zasiewy rzepaku ozimego) i była mniejsza o 14,9% od notowanej w 2015 r. Plony rzepaku i rzepiku były niższe o 1,3 dt/ha od uzyskanych w poprzednim roku i wyniosły 27,8 dt/ha, natomiast ich zbiory kształtowały się na poziomie 183,3 tys. t, co oznacza spadek o 41,9 tys. t (o 18,6%) w stosunku do uzyskanych w 2015 r.

TABL. 3. PRODUKCJA RZEPAKU I RZEPIKU

Wyszczególnienie	2015	2016	
	w liczbach bezwzględnych		2015 = 100
Powierzchnia w tys. ha	77,4	65,9	85,1
Plony z 1 ha w dt	29,1	27,8	95,5
Zbiory w tys. t	225,2	183,3	81,4

Ziemniaki

W 2016 r. powierzchnia uprawy ziemniaka (łącznie z powierzchnią uprawy w ogrodach przydomowych) wyniosła 19,5 tys. ha i była większa o 9,5% niż w 2015 r.

Warunki pogodowe panujące w 2016 r w początkowej fazie (od maja do połowy czerwca) były niekorzystne dla wegetacji ziemniaków. Sytuacja uległa poprawie po tym okresie. Opady deszczu oraz dość wysokie temperatury poprawiły stan plantacji, zwłaszcza odmian późniejszych. Ostatecznie plon ziemniaków w 2016 r. oszacowano na poziomie 299 dt/ha, o 15,0% wyższym od uzyskanego przed rokiem. Zbiory ziemniaków wyniosły 581,9 tys. t i były wyższe o 119,8 tys. t (o 25,9%) w stosunku do 2015 r.

TABL. 4. PRODUKCJA ZIEMNIAKÓW^a

Wyszczególnienie	2015	2016	
	w liczbach bezwzględnych		2015 = 100
Powierzchnia w tys. ha	17,8	19,5	109,5
Plony z 1 ha w dt	260	299	115,0
Zbiory w tys. t	462,1	581,9	125,9

a łącznie z ogrodami przydomowymi.

Buraki cukrowe

Powierzchnia uprawy buraków cukrowych wyniosła 9,4 tys. ha i była o 1,7% większa od notowanej w 2015 r.

TABL. 5. PRODUKCJA BURAKÓW CUKROWYCH

Wyszczególnienie	2015	2016	
	w liczbach bezwzględnych		2015 = 100
Powierzchnia w tys. ha	9,2	9,4	101,7
Plony z 1 ha w dt	568	736	129,6
Zbiory w tys. t	522,7	689,2	131,8

Plony buraków cukrowych ukształtowały się na poziomie 736 dt/ha, co oznacza wzrost o 29,6% w stosunku do 2015 r.

Zbiory buraków cukrowych natomiast określono na poziomie 689,2 tys. t, o 166,5 tys. t (o 31,8%) wyższym niż rok wcześniej.

Rośliny pastewne

W 2016 r. ogólna powierzchnia paszowa roślin pastewnych uprawianych w plonie głównym, łącznie z arealem trwałych użytków zielonych, wyniosła 175,8 tys. ha i była mniejsza o 9,0 tys. ha (o 4,9%) od notowanej w roku poprzednim.

Powierzchnia trwałych użytków zielonych zmniejszyła się o 3,4% w stosunku do roku poprzedniego i w 2016 r. wyniosła 128,3 tys. ha. W odniesieniu do 2015 zmniejszyła się też powierzchnia polowych upraw pastewnych (o 8,8%), która wyniosła 47,5 tys. ha.

TABL. 6. POWIERZCHNIA PASZOWA

Stan w czerwcu

Wyszczególnienie	2015	2016	
	w tys. ha		2015 = 100
O g ó ł e m	184,8	175,8	95,1
Trwałe użytki zielone	132,8	128,3	96,6
Polowe uprawy pastewne	52,1	47,5	91,2

W porównaniu z 2015 r. w grupie polowych upraw pastewnych odnotowano wzrost powierzchni okopowych pastewnych (o 1,4%), kukurydzy na zielonkę (o 5,6%), przy jednoczesnym zmniejszeniu powierzchni motylkowych drobnonasiennych łącznie z innymi pastewnymi trawami i pastwiskami polowym (o 16,6%).

TABL. 7. ZBIORY ROŚLIN PASTEWNYCH NA PASZĘ

Wyszczególnienie	2015	2016	
	w tys. t		2015 = 100
Okopowe pastewne	15,4	16,1	104,8
Strączkowe pastewne	95,7	69,0	72,0
Motylkowe drobnonasienne ^a	562,3	519,2	92,3
Kukurydza na zielonkę	710,4	946,9	133,3
Trwałe użytki zielone ^b	576,8	555,5	96,3
łąki trwałe	512,0	479,6	93,7
pastwiska trwałe	64,8	75,9	117,1

a Łącznie z innymi pastewnymi trawami i pastwiskami polowymi. b W przeliczeniu na siano.

W 2016 r. zbiory upraw pastewnych wyniosły:

- okopowych pastewnych – 16,1 tys. t, co oznacza wzrost o 7,3 tys. t (o 1,4%) w stosunku do roku poprzedniego,
- strączkowych pastewnych – 69,0 tys. t, spadek o 26,7 tys. t (o 28,0%),
- kukurydzy na zielonkę – 946,9 tys. t, wzrost o 236,5 tys. t (o 33,3%),
- trwałych użytków zielonych (w przeliczeniu na siano) – 555,5 tys. t, spadek o 21,3 tys. t (o 3,7%).

Zbiory roślin motylkowych drobnonasiennych (łącznie z innymi pastewnymi trawami i pastwiskami polowymi) zmniejszyły się o 43,1 tys. t (o 7,7%) i wyniosły 519,2 tys. t.

Szacuje się, że w 2016 r. powierzchnia łąk trwałych niewykorzystywanych gospodarczo (tj. nieeksploatowanych oraz skoszonych, lecz niezembranych) łącznie w I pokosie wyniosła 14,0% ogólnej powierzchni łąk trwałych (w 2015 r. – 13,7%), w II pokosie – 13,8% (odpowiednio 15,6%), a w III pokosie – 23,3% (odpowiednio 25,8%).

Produkcja głównych upraw ogrodniczych

Warzywa gruntowe

W 2016 r. powierzchnia uprawy warzyw gruntowych, z uwzględnieniem areалу uprawy warzyw w ogrodach przydomowych, kształtowała się na poziomie 7,1 tys. ha i była mniejsza o 2,7% od notowanej przed rokiem. Łącznie zebrano 119,6 tys. t warzyw gruntowych, tj. o 6,6% więcej niż przed rokiem. Natomiast plonowanie większości gatunków było wyższe niż w 2015 r.

TABL. 8. ZBIORY WARZYW GRUNTOWYCH ^a

Wyszczególnienie	2015	2016	
	w tys. t		2015 = 100
O g ó ł e m	112,2	119,6	106,6
Kapusta	22,2	24,3	109,2
Kalafiory	2,4	2,4	101,0
Cebula	4,3	4,9	114,6
Marchew jadalna	28,5	28,7	101,0
Buraki ćwikłowe	5,6	6,0	107,7
Ogórki	4,6	5,6	121,9
Pomidory	0,7	0,8	105,5
Pozostałe ^b	43,9	46,8	106,7

^a Łącznie z ogrodami przydomowymi. ^b Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar, groch zielony, fasola szparagowa, kukurydza cukrowa, koper i inne.

W 2016 r. kapustę uprawiano na powierzchni 0,6 tys. ha, tj. o 7,5% mniejszej niż przed rokiem, a jej plon był wyższy o 18,1% od uzyskanego w 2015 r. W efekcie zebrano 24,3 tys. t kapusty, tj. o 9,2% więcej niż w 2015 r.

Kalafiory uprawiano na powierzchni 0,1 tys. ha, tzn. o 17,7% mniejszej niż w 2015 r. Przy plonie wyższym o 22,7% zebrano 2,4 tys. t i była to ilość większa o 1,0% od zebranej przed rokiem.

Powierzchnia uprawy cebuli wyniosła 0,2 tys. ha i zwiększyła się na przestrzeni roku o 0,4%. Razem zebrano 4,9 tys. t cebuli, tj. o 14,6% więcej niż przed rokiem, przy plonie wyższym o 14,1%.

W 2016 r. zbiory marchwi jadalnej wyniosły 28,7 tys. t i były o 1,0% wyższe od uzyskanych w 2015 r., a plonowanie kształtowało się na poziomie wyższym o 5,2% w odniesieniu do 2015 r. Powierzchnia uprawy tego gatunku została określona na poziomie 0,8 tys. ha i była mniejsza o 4,0% niż w 2015 r.

W 2016 r. powierzchnia uprawy buraków ćwikłowych kształtowała się na poziomie 0,2 tys. ha i była o 3,9% wyższa niż rok wcześniej. Przy plonie wyższym o 3,7% od uzyskanego przed rokiem zebrano 6,0 tys. t buraków, tj. o 7,7% więcej niż w 2015 r.

Powierzchnia uprawy ogórków wyniosła 0,4 tys. ha i zwiększyła się w skali roku o 10,7%. Zebrano 5,6 tys. t ogórków, tj. o 21,9% więcej niż w 2015 r., przy plonowaniu wyższym o 10,0%.

Pomidory, które nie znajdują w województwie pomorskim optymalnych warunków do uprawy, w 2016 r. zajmowały powierzchnię bliską 0,1 tys. ha, tj. o 25,7% mniejszą niż przed rokiem. Przy plonie wyższym o 41,9% w stosunku do poprzedniego roku zebrano 0,8 tys. t pomidorów, tj. o 5,5% więcej.

Łączne zbiory warzyw zaliczanych do grupy „pozostałe”, tj. pietruszki, porów, selerów, rzodkiewki, sałaty, rabarbaru, grochu zielonego, fasoli szparagowej, kukurydzy cukrowej, kopru i innych, wyniosły 46,8 tys. t i były o 6,7% wyższe od uzyskanych rok wcześniej. Na taką produkcję wpłynęło zwiększenie plonowania o 8,8%, gdyż powierzchnia warzyw zaliczanych do grupy „pozostałe” była niższa (o 2,6%) od notowanej w 2015 r.

Owoce z drzew

W 2016 r. produkcja owoców z drzew w sadach została oszacowana na 22,7 tys. t, tj. o 18,1% więcej niż w poprzednim roku. O wyższych zbiorach owoców z drzew w sadach zdecydowała większa niż przed rokiem produkcja większości gatunków owoców.

TABL. 9. ZBIORY OWOCÓW Z DRZEW W SADACH

Wyszczególnienie	2015	2016	
	w t		2015 = 100
O g ó ł e m	19257	22744	118,1
Jabłonie	17475	20641	118,1
Grusze	431	533	123,8
Śliwy	485	552	113,9
Wiśnie	539	643	119,4
Czereśnie	252	303	120,3
Pozostałe ^a	77	72	94,4

^a Morele, brzoskwinie, orzechy włoskie.

W 2016 r. zebrano 0,5 tys. t gruszek, tj. o 23,8% więcej niż przed rokiem. Uzyskany plon przewyższał o 9,9% plon z 2015 r., a powierzchnia uprawy była większa o 12,7%.

Zbiór śliwek określony na poziomie 0,6 tys. t był większy o 13,9% od uzyskanego w 2015 r. Wyższa produkcja była następstwem większego (o 13,7%) plonowania, gdyż powierzchnia uprawy tego gatunku kształtowała się na zbliżonym poziomie.

Zbiór wiśni wyniósł 0,6 tys. t i był wyższy od zbioru uzyskanego w 2015 r. o 19,4%. Na wielkość produkcji miało wpływ zwiększenie o 19,7% plonowania, gdyż powierzchnia uprawy kształtowała się na takim samym poziomie.

Zbiór czereśni wyniósł 0,3 tys. t i był o 20,3% większy od zanotowanego rok wcześniej, a decydującym o wysokości produkcji czynnikiem było wyższe o 24,7% plonowanie, gdyż powierzchnia uprawy tego gatunku zmniejszyła się o 3,4%.

Łączna produkcja moreli, brzoskwiń i orzechów włoskich w 2016 r. została oszacowana na blisko 0,1 tys. t, tj. o 5,6% mniej od uzyskanej w 2015 r.

Owoce z krzewów owocowych i plantacji jagodowych

Łączne zbiory owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych w sadach w 2016 r. wyniosły 8,4 tys. t i kształtowały się na poziomie zbliżonym do zbiorów szacowanych w 2015 r.

TABL. 10. ZBIORY OWOCÓW Z KRZEWÓW OWOCOWYCH I PLANTACJI JAGODOWYCH W SADACH ^a

Wyszczególnienie	2015	2016	
		w t	2015 = 100
O g ó ł e m	8394	8406	100,1
Truskawki ^b	5550	5199	93,7
Maliny ^c	142	250	176,2
Porzeczki	1585	1806	113,9
Agrest	93	114	123,1
Pozostałe ^d	1024	1036	101,2

^a Dla truskawek łącznie z ogrodami przydomowymi. ^b łącznie z poziomkami. ^c łącznie z jeżyną bezkolcową. ^d Aronia, borówka wysoka, leszczyna i inne.

W 2016 r. powierzchnia uprawy truskawek zmniejszyła się o 3,7% w stosunku do powierzchni szacowanej w 2015 r. Produkcja truskawek kształtowała się na poziomie 5,2 tys. ton i była o 6,3% niższa niż przed rokiem.

Zebrano blisko 0,3 tys. t malin, tj. o 76,2% więcej niż w 2015 r. Zbiór na takim poziomie był następstwem większej powierzchni uprawy (o 51,5%) i wyższego plonowania (o 16,2%).

Ogólny zbiór porzeczki został określony na poziomie 1,8 tys. t i był wyższy o 13,9% od uzyskanego przed rokiem. Na wielkość produkcji wpłynęło zwiększenie na przestrzeni roku areалу uprawy o 17,7%, gdyż plony były niższe (o 3,0%).

Zbiór agrestu wynoszący 0,1 tys. t był o 23,1% wyższy niż w 2015 r. O takim wzroście produkcji zdecydowało zwiększenie w odniesieniu do 2015 r. powierzchni uprawy o 14,2% i wzrost plonowania o 7,7%.

Łączny zbiór aronii, borówki wysokiej, leszczyny i innych gatunków wyniósł w 2016 r. 1,0 tys. t i był wyższy od zbioru z poprzedniego roku o 1,2%. Taka produkcja była efektem zwiększenia na przestrzeni roku o 2,8% plonowania, gdyż powierzchnia uprawy zmniejszyła się o 1,7%.

IV. PRODUKCJA ZWIERZĘCA

Zwierzęta gospodarskie

TABL. 11. POGŁOWIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH W 2016 R.

Stan w czerwcu

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym gospodarstwa indywidualne	Dynamika	
			czerwiec 2015 = 100	grudzień 2015 = 100
	w tys. szt.			
Bydło	205,6	194,5	100,6	106,0
w tym krowy	68,0	62,8	93,5	101,1
Owce	14,8	14,3	101,4	105,2
w tym maciorki	7,5	7,5	85,7	96,0
Drób ogółem ^a	6367,1	5737,1	x	x
Trzoda chlewna	749,5	418,8	98,4	99,2 ^b
w tym lochy	66,2	32,1	90,0	100,8 ^b

a Kury, gęsi, kaczkę, indyki i drób pozostały - łącznie. b Marzec 2016 = 100.

Bydło

W czerwcu 2016 r. pogłowie bydła wyniosło 205,6 tys. szt. i było większe o 1,3 tys. szt. (o 0,6%) od stanu notowanego w analogicznym miesiącu 2015 r., a w porównaniu z liczebnością stada w grudniu 2015 r. – zwiększyło się o 11,7 tys. szt. (o 6,0%).

W czerwcu 2016 r. pogłowie krów wyniosło 68,0 tys. szt., co oznacza zmniejszenie o 4,7 tys. szt. (o 6,5%) liczebności stada w stosunku do stanu w czerwcu 2015 r., a w porównaniu z grudniem 2015 r. zwiększenie o 0,7 tys. szt. (o 1,1%).

W gospodarstwach indywidualnych pogłowie bydła wzrosło do poziomu 194,5 tys. szt., tj. o 2,7 tys. szt. (o 1,4%) więcej niż w czerwcu 2015 r. i o 13,3 tys. szt. (o 7,3%) więcej od stanu notowanego w grudniu 2015 r.

W czerwcu 2016 r. obsada bydła ogółem na 100 ha użytków rolnych wyniosła 28,4 szt. wobec 26,9 szt. rok wcześniej.

W strukturze stada bydła ogółem udział poszczególnych grup wiekowo-użytkowych w czerwcu 2016 r. wyniósł:

- cielęta w wieku poniżej 1 roku – 31,5%,
- młode bydło w wieku 1-2 lat – 29,7%,
- bydło w wieku 2 lat i więcej – 38,8%,
- w tym krowy – 33,1%.

W czerwcu 2016 r., w porównaniu ze strukturą pogłowia bydła odnotowaną w analogicznym okresie w 2015 r., zmniejszył się udział bydła w wieku 2 lat i więcej (o 3,1 p.proc.), w tym krów (o 2,5 p.proc.), wzrost natomiast udział cieląt w wieku poniżej 1 roku (o 1,7 p.proc.) i młodego bydła w wieku 1-2 lat (o 1,4 p.proc.).

Wyniki czerwcowego badania pogłowia bydła wskazują na utrzymanie się tendencji wzrostowych w chowie tego gatunku. W czerwcu 2015 r. w skali roku pogłowie bydła zwiększyło się o 1,5%, a w czerwcu 2016 r. skala rocznego wzrostu pogłowia bydła wyniosła 0,6%.

W okresie styczeń-czerwiec 2016 r. przeciętna cena skupu 1 kg żywca wołowego (6,09 zł) była o 1,1% niższa w stosunku do notowanych w I półroczu poprzedniego roku, a cena skupu 100 litrów mleka (97,04 zł) w omawianym okresie zmniejszyła się o 13,4%. W czerwcu 2016 r. za 1 kg żywca wołowego rolnicy otrzymywali w skupie 6,47 zł, tj. o 4,4% więcej niż w czerwcu 2015 r. i o 2,1% więcej niż w maju 2016 r. W omawianym miesiącu za 100 litrów mleka płacono rolnikom w skupie 91,55 zł, o 10,6% mniej niż w analogicznym miesiącu 2015 r.

Trzoda chlewna

Według stanu w czerwcu 2016 r. pogłowie trzody chlewnej liczyło 749,5 tys. szt. i było niższe zarówno od stanu notowanego w analogicznym miesiącu 2015 r., jak i w marcu 2016 r. odpowiednio o 12,2 tys. szt. (o 1,6%) i o 5,9 tys. szt. (o 0,8%).

W czerwcu 2016 r. stado loch zmniejszyło się w stosunku do analogicznego miesiąca 2015 r. o 7,4 tys. szt. (o 10,0%) do poziomu 66,2 tys. szt., w tym liczebność stada loch prośnych spadła o 6,2 tys. szt. (o 12,4%) do poziomu 43,8 tys. szt. Natomiast w porównaniu z marcem 2016 r. odnotowano zwiększenie stada loch na chów o 0,5 tys. szt. (o 0,8%). Wzrosło także pogłowie loch prośnych o 0,8 tys. szt. (o 1,8%).

W gospodarstwach indywidualnych utrzymywano 418,8 tys. szt. trzody chlewnej, tj. 55,9% pogłowia w województwie, a roczny wzrost liczebności stada w tej grupie gospodarstw wyniósł 3,4 tys. szt. (0,8%), natomiast w porównaniu z marcem 2016 r. stado zwiększyło się o 19,9 tys. szt. (o 5,0%).

W czerwcu 2016 r. obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych wyniosła 103,5 szt., w tym 9,1 szt. loch, wobec odpowiednio 100,2 szt. i 9,7 szt. przed rokiem.

W strukturze stada trzody chlewnej ogółem udział poszczególnych grup produkcyjno-użytkowych w czerwcu 2016 r. wyniósł:

- prosięta o wadze do 20 kg – 35,0%,
- warchlaki o wadze od 20 kg do 50 kg – 25,9%,
- trzoda chlewna na ubój o wadze 50 kg i więcej – 30,1%,
- trzoda chlewna na chów o wadze 50 kg i więcej – 9,0%,
w tym lochy na chów razem – 8,8%,
w tym prośne – 5,8%.

W porównaniu ze strukturą pogłowia trzody zarejestrowaną w czerwcu 2015 r. zwiększył się udział prosiąt (o 0,8 p.proc.), warchlaków (o 0,8 p.proc.), zmniejszył się natomiast udział trzody na ubój (o 0,8 p.proc.) i trzody chlewnej na chów (o 0,8 p.proc.).

Stan pogłowia trzody chlewnej w czerwcu 2016 r. wskazuje na tendencję spadkową chowu świń. W marcu 2016 r. pogłowie trzody chlewnej ogółem wykazywało spadek w skali roku o 4,6%, a liczebność pogłowia macior spadła o 11,9%. Z kolei w czerwcu 2016 r. roczny spadek pogłowia świń wyniósł 1,6%, w tym stado loch na chów zmniejszyło się o 10,0%.

W okresie styczeń-czerwiec 2016 r. przeciętne ceny żywca wieprzowego w skupie były niższe niż w analogicznym okresie 2015 r. W styczniu 2016 r. za 1 kg żywca wieprzowego rolnicy otrzymywali w skupie 3,63 zł (o 7,2% mniej niż w styczniu 2015 r.), w marcu 2016 r. – 3,80 zł (o 9,3% mniej niż w analogicznym miesiącu poprzedniego roku), a w czerwcu 2016 r. – 4,65 zł (o 12,9% więcej niż przed rokiem). W tym czasie rejestrowano również znacznie wyższe niż przed rokiem ceny zbóż podstawowych w obrotach targowiskowych. W styczniu 2016 r. wyniosły one średnio 67,18 zł za 1 kg, w marcu – 63,25 zł, w czerwcu – 63,56 zł, wykazując wzrost w skali roku odpowiednio o: 1,2%, 3,7%, 7,7%.

W 2016 r. opłacalność tuczu świń mierzona relacją ceny skupu 1 kg żywca wieprzowego do ceny żyta w skupie pozostała na zbliżonym poziomie, tj. 6,1 kg w styczniu wobec 8,2 kg w czerwcu (opłacalna relacja cen żywca wieprzowego do cen żyta to około 10-11 kg), wykazując spadek o 15,3% w stosunku do stycznia 2015 r. i wzrost o 6,5% do czerwca 2015 r.

Owce

W czerwcu 2016 r. pogłowie owiec kształtowało się na zbliżonym poziomie 14,8 tys. szt. i było o 201 szt. (o 1,4%) większe niż rok wcześniej. Natomiast populacja maciorek owczych zmniejszyła się o 1,3 tys. szt. (o 14,3%) do poziomu 7,5 tys. szt. Obsada owiec na 100 ha użytków rolnych wyniosła 2,0 szt. wobec 1,9 szt. w czerwcu 2015 r.

Drób

Pogłowie drobiu ogółem w czerwcu 2016 r. wyniosło 6367,1 tys. szt.

Struktura gatunkowa pogłowia drobiu ogółem przedstawiała się następująco:

- 95,7% – stanowił drób kurzy ogółem,
w tym nioski – 21,7%,
- 1,5% kaczki i drób pozostały,
- 1,6% indyki,
- 1,2% gęsi.

Średnio w województwie obsada drobiu ogółem na 100 ha użytków rolnych wyniosła 879,1 szt.

V. SKUP PRODUKTÓW ROLNYCH

W 2016 r. wartość skupu produktów rolnych ogółem wyniosła 3190,4 mln zł i była o 8,8% wyższa od wartości odnotowanej w 2015 r. Produkty roślinne stanowiły 32,4% ogólnej wartości skupu, natomiast zwierzęce – 67,6%. W porównaniu z poprzednim rokiem nastąpił wzrost wartości skupu produktów roślinnych i zwierzęcych (odpowiednio o 9,4% i o 8,6%).

Wartość skupu produktów rolnych od gospodarstw indywidualnych w 2016 r. osiągnęła poziom 2702,5 mln zł, co oznacza wzrost o 10,1% w stosunku do 2015 r. Zwiększenie wartości skupu odnotowano zarówno w odniesieniu do produktów roślinnych, jak i zwierzęcych, odpowiednio o 10,0% i o 10,2%.

Skup zbóż w 2016 r. wyniósł 984,3 tys. t i w porównaniu z 2015 r. był wyższy o 33,0%, przy czym największy wzrost dotyczył pszenicy (o 60,0%) i jęczmienia (o 45,5%), a największy spadek – pszenżyta (o 28,6%).

Ilość żywca rzeźnego w wadze żywej skupionego w 2016 r. wyniosła 407,6 tys. t i była wyższa o 7,9% w porównaniu z 2015 r., przy niższym niż rok wcześniej skupie cieląt (o 36,0%) i bydła (o 1,9%), a jednocześnie znacznie wyższym skupie trzody chlewnej (o 13,5%) i owiec (o 12,2%).

W 2016 r. skupiono 318,4 mln l mleka krowiego, tj. o 2,4% więcej niż w 2015 r. Ilość skupionych jaj kurzych konsumpcyjnych była większa niż w roku poprzednim (o 34,8%) i wyniosła 53445 tys. szt.

VI. CENY PRODUKTÓW ROLNYCH

W 2016 r. w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano spadek cen większości zbóż podstawowych łącznie z mieszankami zbożowymi w skupie, w tym największy dotyczył cen skupu za 1 dt pszenicy (o 9,0%) oraz jęczmienia (o 5,8%).

W 2016 r. przeciętne ceny ziarna zbóż na targowiskach kształtowały się na wyższym poziomie niż w skupie za wyjątkiem ceny żyta. Największe różnice odnotowano w przypadku jęczmienia, dla którego cena targowiskowa była wyższa od ceny skupu o 25,6%.

Średnia cena skupu ziemniaków ogółem kształtowała się w 2016 r. na poziomie 46,20 zł za 1 dt i była wyższa od ceny z poprzedniego roku o 6,3%. W stosunku do 2015 r. odnotowano wzrost ceny skupu ziemniaków jadalnych (o 13,4%) i przemysłowych (o 12,9%).

Średnia cena skupu 1 dt buraków cukrowych osiągnęła poziom 11,66 zł i była wyższa od ceny z poprzedniego roku o 1,9%. Za 1 dt rzepaku i rzepiku płacono w skupie 161,39 zł – o 9,0% więcej niż rok wcześniej.

W 2016 r. odnotowano wzrost cen skupu żywca wołowego (bez cieląt) i żywca wieprzowego w odniesieniu do poprzedniego roku. W omawianym okresie za 1 kg żywca wołowego (bez cielęcego) płacono 6,16 zł, a żywca wieprzowego – 4,71 zł, tj. odpowiednio o 0,3% i o 6,1% więcej niż w 2015 r.

Średnia cena mleka w skupie ukształtowała się na poziomie 1,06 zł za 1 l i w porównaniu z 2015 r. była niższa o 2,8%.

VII. ŚRODKI PRODUKCJI W ROLNICTWIE

Według wstępnych danych w 2016 r. użytkowano 47,4 tys. szt. ciągników, w tym ciągniki będące w użytkowaniu gospodarstw indywidualnych stanowiły 97,9% ogólnej liczby ciągników w województwie. W 2016 r. na 1 ciągnik przypadało 15,3 ha użytków rolnych (w gospodarstwach indywidualnych odpowiednio 13,4 ha).

Zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik w roku gospodarczym 2015/16 wyniosło 104,5 tys. t i w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku zwiększyło się o 8,8 tys. t (o 9,2%). Wzrost zużycia odnotowano zarówno w grupie nawozów azotowych (o 8,3%) jak i w grupie nawozów fosforowych (o 16,5%) oraz w grupie nawozów potasowych (o 6,8%).

W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych w roku gospodarczym 2015/16 zastosowano średnio 144,3 kg nawozów mineralnych, co oznacza wyższy (o 14,5%) niż przed rokiem poziom nawożenia. Ponad połowę masy tych nawozów (85,0 kg na 1 ha użytków rolnych) stanowiły nawozy azotowe.

W roku gospodarczym 2015/16 zużycie nawozów wapniowych pod zbiory 2016 r. wyniosło 45,1 tys. t i było wyższe o 9,6 tys. t (o 27,0%) niż pod zbiory 2015 r. W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych zużyto 62,3 kg nawozów wapniowych, o 15,6 kg (o 33,4%) więcej niż rok wcześniej.

RESULTS OF THE SURVEYS – SYNTHESIS

I. LAND MANAGEMENT

The total area of land belonging to agricultural holdings in 2016 amounted to 816.2 thousand ha and was by 34.4 thousand ha (by 4.0%) smaller than in 2015. 86.7% of the total agricultural farm land belonged to private farms, covering the area of 707.9 thousand ha.

TABL. 1. AGRICULTURAL LAND AREA IN AGRICULTURAL HOLDINGS IN 2016

Specification	Area	
	in ha	in %
Total agricultural land	724253	100.0
agricultural land in good agricultural condition	714812	98.7
sown area	573633	79.2
fallow land	7395	1.0
permanent crops	4879	0.7
of which orchards	3438	0.5
kitchen gardens	588	0.1
permanent meadows	106410	14.7
permanent pastures	21908	3.0
other agricultural land	9441	1.3

The acreage of agricultural land in agricultural holdings reached 724.3 thousand ha in 2016. It decreased by 35.7 thousand ha, i.e. by 4.7% in relation to 2015. 714.8 thousand ha (98.7%) of the total agricultural land in holdings was in good agricultural condition (agricultural land maintained in accordance with the environmental protection standards), while 9.4 thousand ha (1.3%) was other agricultural land (not in good agricultural condition).

In 2016, like in the previous years, the sown area predominated in the total agricultural land area (79.2% of the agricultural land), followed by permanent meadows (14.7%). Permanent pastures and fallow land accounted for 3.0% and 1.0% respectively.

II. VALUE OF AGRICULTURAL OUTPUT

In 2015, gross agricultural output decreased by 5.1% in relation to the previous year. This decrease was due to both lower crop production (by 7.7%) and animal output (by 2.6%).

The animal output accounted for 62.6% of the final value of the agricultural output during the analysed year in the Voivodship. The final production value in 2015 was by 5.3% lower than in the previous year, due to a 9.9% decline in crop production and a 2.3% drop in animal output.

A 3.8% decrease in the value of agricultural market output was recorded in the analysed year. The crop output value decreased by 7.9% and the animal output – by 1.6%.

III. CROP OUTPUT

Agro-meteorological conditions

The agro-meteorological conditions prevailing in November 2015 were conducive to the vegetation of the oats sown at optimum time. However, a significant portion of both winter cereal and winter oilseed rape plantations, due to the drought in August 2015, were sowed with delay, which with moderate temperatures in November caused the crops to develop at a slower pace than a year earlier. Despite this, winter crops on most of the plantations developed safe for wintering amount of foliage and shoots.

In December 2015, high air temperatures as for this time of year were recorded (from 5°C to 15°C), accompanied by heavy rainfalls. Winter crops were in good condition as for the end of December 2015. Their growth lasted until the first frost at the end of December.

The first half of January 2016 was very cold (reaching temperatures below minus 20oC locally) and snowless, which caused great losses in winter cereals and winter oilseed rape. Major damage was also reported on strawberry plantations, especially in newly established plantations.

In the third decade of January 2016 and February 2016, there was a significant increase in temperature, which disrupted the plant winter rest and weakened them. At the end of February 2016, the winter crop condition was assessed as bad in most powiats in Pomorskie Voivodship. The largest losses due to frost were recorded on winter barley, winter wheat and winter oilseed rape plantations. Re-seeding of spring varieties was conducted on some farms. Some plantations were plowed.

Sowing and reseeding of spring cereals of frostbitten winter crop, which started in March, continued in April 2016. Thermal conditions recorded in April 2016 were not conducive to intensive plant growth. Temperatures fluctuated between 5oC at night and 10oC during the day. In the second half of the month, beets were sown and sowing of maize for silage and grain began. Frosts that occurred in the third decade of April caused slight yellowing of poorly fed cereals.

Small precipitation recorded during the winter had a negative effect on the water resources in the soil. Precipitation was also scarce in the spring. According to data from three hydrological and meteorological stations of the Institute of Meteorology and Water Management, the average amount of precipitation recorded in Pomorskie Voivodship in April 2016 accounted for 49% of the multiannual average.

Cool April and the beginning of May 2016 slowed plant growth and delayed flowering of trees. Substantial warming occurred at the turn of the first and second decades of May 2016. Heavy rainfalls in the second decade of the month was of great importance for the development of agricultural and horticultural crops. They greatly improved soil moisture and accelerated plant growth.

Another significant water deficit, which occurred in the first decade of June 2016, caused leaves to dry and the formation of truncated ears, especially in spring crops. The situation improved considerably in the second half of the month due to rainfalls.

In the first half of July 2016, heavy rainfalls were recorded in most part of the Voivodship. In the second decade of the month, rape and turnip, winter barley and rye were harvested locally.

Adverse weather conditions, such as frequent torrential rains and low air temperatures, which occurred in August 2016, delayed harvest and reduced seed quality. The hot end of the month had a significant effect on the acceleration of the harvest and allowed for continued field work.

Warm and dry weather recorded in September 2016 created favorable conditions for harvesting, but hindered the seedbed preparation (especially on heavy soils).

October 2016 was a very rainy month, which affected evenly rising crops. Frosts with temperatures ranging from minus 1oC to minus 3oC for 3-4 nights were also recorded in October. This did not have a negative impact on the development of winter crops, and can even be said to have initiated the process of plant hardening.

Sown area

In 2016 the sown area amounted to 573.6 thousand ha and was by 25.0 thousand ha (4.2%) smaller than in 2015. Private farms had the largest share in the total sown area, reaching 84.6% of the total volume (by 0.9 percentage points more than in the previous year). The total cereal crop area amounted to 395.3 thousand ha, industrial crops – 77.5 thousand ha, the area of feed plants (including cereal and mixed pulses for grain) was 69.9 thousand ha, while potatoes covered 19.4 thousand ha, plants included in the group of "others" – 9.7 thousand ha and consumer pulses – 2.0 thousand ha.

Compared to 2015, the share of cereal crop increased in the total sown area (by 3.4 percentage points), as well as the potato acreage (by 0.4 percentage points) and other crops (by 0.1 percentage point). The share of consumer pulses decreased by 0.3 percentage points, industrial crops by 1.2 percentage points and - fodder crops - by 2.2 percentage points.

Production of main agricultural crop

Cereals

In 2016, the total area under cereals amounted to 395.3 thousand ha, by 0.8% more than in 2015. The total cereal yield stood at 38.7 dt/ha, which was by 3.4 dt/ha (by 8.1%) lower than in the previous year. 1530.7 thousand tons were harvested, i.e. by 120.9 thousand tons (by 7.3%) less than in 2015.

The total sown area of basic cereals including mixed cereals came to 378.0 thousand ha – by 0.7% more than in the previous year. Their yield reached 39.0 dt/ha, by 3.6 dt/ha (by 8.5%) less than in the previous year.

It is estimated that in comparison with the yields obtained in 2015, almost all cereals yielded higher than in the previous year:

- ↓ winter wheat – down by 6.8 dt/ha (11.9%),
- ↑ spring wheat – up by 6.7 dt/ha (17.4%),
- ↓ rye – down by 1.2 dt/ha (3.9%),
- ↓ winter barley – down by 5.7 dt/ha (13.5%),
- ↑ spring barley – up by 1.9 dt/ha (5.6%),
- ↑ oats – up by 0.9 dt/ha (3.0%),
- ↓ winter triticale – down by 3.8 dt/ha (9.6%),
- ↑ spring triticale – up by 1.3 dt/ha (4.4%),
- ↓ winter mixed cereals – down by 1.8 dt/ha (5.3%),
- ↑ spring mixed cereals – up by 1.3 dt/ha (4.5%),
- maize for grain also recorded higher yield – up by 11.5 dt/ha (22.9%).

The crop of basic cereals including mixed cereal was estimated at 1473.9 thousand tons, i.e. by 7.9% less than in the previous year.

TABL. 2. SOWN AREA, YIELDS AND PRODUCTION OF CEREALS

Specification	2015	2016	
	in absolute numbers		2015 = 100
TOTAL			
Area in thousand ha	392.1	395.3	100.8
Yields per 1 ha in dt	42.1	38.7	91.9
Production in thousand t	1651.6	1530.7	92.7
of which BASIC CEREALS INCLUDING MIXED CEREALS			
Area in thousand ha	375.5	378.0	100.7
Yields per 1 ha in dt	42.6	39.0	91.5
Production in thousand t	1599.8	1473.9	92.1

Intensive cereals (wheat, barley and triticale) were sown on the area of 252.8 thousand ha, by 3.6 thousand ha smaller than in 2015. The sown area of intensive cereals made up 69.0% of basic cereals including mixed cereals and was by 1.4 percentage points down on the previous year.

Extensive cereals (rye, oats and mixed cereals) were sown on the area of 117.2 thousand ha, by 6.1 thousand ha (by 5.5%) bigger than in the previous year. Their share in the total sown area of basic cereals including mixed cereals reached 31.0%, by 1.4 percentage points more in relation to the previous year.

Rape and turnip rape

In 2016, the acreage of rape and turnip rape (both winter and spring varieties) amounted to 65.9 thousand ha (89.0% of which was winter rape acreage) and was by 14.9% smaller than the acreage recorded in 2015. Rape and turnip rape yields were by 1.3 dt/ha lower than in the previous year. They amounted to 27.8 dt/ha. The production of rape and turnip rape amounted to 183.3 thousand tons, i.e. by 41.9 thousand tons (18.6%) less than in 2015.

TABL. 3. PRODUCTION OF RAPE AND TURNIP RAPE

Specification	2015	2016	
	in absolute numbers		2015 = 100
Area in thousand ha	77.4	65.9	85.1
Yields per 1 ha in dt	29.1	27.8	95.5
Production in thousand t	225.2	183.3	81.4

Potatoes

In 2016, the potato crop area (including the area of crops in kitchen gardens) amounted to 19.5 thousand ha and was by 9.5% bigger than in 2015.

The weather conditions between May and mid-June 2016 were not favourable for potato growth. Later the situation changed for the better. Rainfalls and relatively high air temperatures improved the plantations, especially winter varieties. Finally, the yield of potatoes in 2016 was estimated at 299 dt/ha, by 15.0% higher than in the previous year. The potato crop amounted to 581.9 thousand tons, by 119.8 thousand tons (by 25.9%) more than in 2015.

TABL. 4. PRODUCTION OF POTATOES ^a

Specification	2015	2016	
	in absolute numbers		2015 = 100
Area in thousand ha	17.8	19.5	109.5
Yields per 1 ha in dt	260	299	115.0
Production in thousand t	462.1	581.9	125.9

^a Including kitchen gardens.

Sugar beets

Sugar beet acreage totalled 9.4 thousand ha and was by 1.7% bigger than in 2015.

TABL. 5. PRODUCTION OF SUGAR BEETS

Specification	2015	2016	
	in absolute numbers		2015 = 100
Area in thousand ha	9.2	9.4	101.7
Yields per 1 ha in dt	568	736	129.6
Production in thousand t	522.7	689.2	131.8

Sugar beet yield stood at 736 dt/ha, an increase of 29.6% compared to 2015.

The sugar beet production was set at 689.2 thousand tons, by 166.5 thousand tons (by 31.8%) higher than a year earlier.

Feed plants

In 2016, the total area of feed plants grown as main crop, including permanent green agricultural land, amounted to 175.8 thousand ha and was by 9.0 thousand ha (by 4.9%) smaller than the acreage recorded in the previous year.

The acreage of permanent green agricultural land decreased by 3.4% in relation to the previous year and totalled 128.3 thousand ha in 2016. The area of field feed crops was smaller (by 8.8%) than in 2015 and amounted to 47.5 thousand ha.

TABL. 6. FEED PLANT AREA

As of June

Specification	2015	2016	
	in thousand ha		2015 = 100
Total	184.8	175.8	95.1
Permanent green agricultural land	132.8	128.3	96.6
Field fodder crops	52.1	47.5	91.2

In the group of field fodder, as compared to 2015, an increase was recorded in the acreage of feed root plants (1.4% rise) and maize for green forage (5.6% rise), while small-seed legume and other feed grass acreage together with pasture fields decreased (by 16.6%).

TABL. 7. FEED PLANT FOR FOODER CROPS

Specification	2015	2016	
	in thousand ha		2015 = 100
Feed root plants	15.4	16.1	104.8
Pulses feed	95.7	69.0	72.0
Small-seed legumes ^a	562.3	519.2	92.3
Maize for green forage	710.4	946.9	133.3
Permanent green agricultural land ^b	576.8	555.5	96.3
permanent meadows	512.0	479.6	93.7
permanent pastures	64.8	75.9	117.1

a Including other feed grass and pasture fields. *b* Hay equivalent.

In 2016, feed crop harvest was as follows:

- feed root plants – 16.1 thousand t, i.e. a rise of 7.3 thousand t (1.4%) against the previous year,
- pulses feed – 69.0 thousand t, i.e. an drop of 26.7 thousand t (28.0%),
- maize for green forage – 946.9 thousand t, an increase of 236.5 thousand t (33.3%),
- permanent green agricultural land (hay equivalent) – 555.5 thousand t, a decrease of 21.3 thousand t (3.7%).

Small-seeded legume crops (including other feed grass and pasture fields) decreased by 43.1 thousand tons (7.7%) and amounted to 519.2 thousand tons.

It is estimated that in 2016 the total area of permanent meadows not used economically (i.e. not in use, mowed but not collected) in the first swath accounted for 14.0% of the total area of permanent meadows (in 2015 – 13.7%), in the second swath – 13.8% (15.6%, respectively), and in the third swath – 23.3% (respectively 25.8%).

Production of major horticultural crops

Field vegetables

In 2016, the harvested area of field vegetables, including the acreage of vegetable production in kitchen gardens, stood at 7.1 thousand ha, by 2.7% smaller than in the previous year.

A total of 119.6 thousand tons of field vegetables were collected, i.e. by 6.6% more than a year earlier. The yield of most vegetables was higher than in 2015.

TABL. 8. FIELD VEGETABLES PRODUCTION ^a

Specification	2015	2016	
	in thousand t		2015 = 100
Total	112.2	119.6	106.6
Cabbages	22.2	24.3	109.2
Cauliflowers	2.4	2.4	101.0
Onions	4.3	4.9	114.6
Carrots	28.5	28.7	101.0
Beets	5.6	6.0	107.7
Cucumbers	4.6	5.6	121.9
Tomatoes	0.7	0.8	105.5
Others ^b	43.9	46.8	106.7

a Including kitchen gardens. *b* Parsley, leeks, celeries, radish, lettuce, rhubarb, green peas, string beans, sweetcorn, dill and others.

Cabbage was grown on the area of 0.6 thousand ha in 2016, i.e. by 7.5% smaller than a year earlier. They yielded by 18.1% higher than in 2015. As a result, 24.3 thousand tons were collected, i.e. by 9.2% more than in 2015.

Cauliflowers were grown on the area of 0.1 thousand ha (by 17.7% smaller than in 2015). The yield was higher by 22.7% and 2.4 thousand tons of cauliflowers were harvested, i.e. by 1.0% more than in 2015.

Onion-growing area amounted to 0.2 thousand ha and increased by 0.4% over the year. A total of 4.9 thousand tons of onion was collected, i.e. by 14.6% more than a year earlier, with the yield by 14.1% higher.

In 2016, the harvest of edible carrots totalled 28.7 thousand tons and was by 1.0% higher than the 2015. The yield was by 5.2% bigger than in 2015. The planted area, estimated at 0.8 thousand ha, was by 4.0% smaller than the area recorded in 2015.

The beet-growing area reached 0.2 thousand tons in 2016, by 3.9% more than in the previous year. The yield was by 3.7% bigger than a year earlier, 6.0 thousand tons of beets were collected, i.e. by 7.7% more than in 2015.

Land under cultivation of cucumbers accounted for 0.4 thousand ha and increased during a year by 10.7%. 5.6 thousand tons of cucumbers were collected, i.e. by 21.9% more than in 2015, and the yield was bigger by 10.0%.

Tomatoes, which do not have optimal conditions for growth in Pomorskie Voivodship, covered the area of nearly 0.1 thousand ha, by 25.7% smaller than a year earlier. With the yield higher by 41.9% than a year earlier, 0.8 thousand tons of tomatoes, i.e. by 5.5% more, were collected.

The total output of vegetables classified as "others" – parsley, leek, celery, radish, lettuce, rhubarb, green peas, string bean, sweetcorn, dill and others – reached 46.8 thousand tons and was by 6.7% higher than in the previous year. Such output was due to by 8.8% better harvest, as the planted area of vegetables classified as "others" was by 2.6% lower than in 2015.

Tree fruit

In 2016, tree fruit output was estimated at 22.7 thousand tons, i.e. by 18.1% more than in the previous year. More fruit was collected due to better than a year earlier harvest of most kinds of fruit.

TABLE 9. TREE FRUIT PRODUCTION IN ORCHARDS

Specification	2015	2016	
		in t	2015 = 100
Total	19257	22744	118.1
Apples	17475	20641	118.1
Pears	431	533	123.8
Plums	485	552	113.9
Sour cherries	539	643	119.4
Sweet cherries	252	303	120.3
Others ^a	77	72	94.4

^a Apricot, peaches, walnuts.

0.5 thousand tons of pears were collected in 2016, i.e. by 23.8% more than a year earlier. The yield was by 9.9% better than a year earlier while the crop area was by 12.7% bigger.

The collection of plums, set at 0.6 thousand tons, was by 13.9% higher than in 2015. Higher output was a consequence of bigger yield (by 13.7%), as the crop area was like in 2015.

The collection of sour cherries reached 0.6 thousand tons and was by 19.4% higher than in 2015. The production volume was up to by 19.7% higher yield, since the crop area did not change.

The collection of sweet cherries reached 0.3 thousand tons and was by 20.3% higher in comparison with 2015. Such production was mainly due to higher (by 24.7%) yield, as the acreage decreased by 3.4%.

The total output of apricots, peaches and walnuts amounted to nearly 0.1 thousand tons, i.e. by 5.6% less than in 2015.

Fruit from fruit-bearing shrubs and berry plantations

The total collection from fruit-bearing shrubs and berry plantations in orchards amounted to 8.4 thousand tons in 2016, close to the estimates for 2015.

TABL. 10. FRUIT FROM FRUIT SHRUBS AND BERRY PLANTATIONS PRODUCTION IN ORCHARDS ^a

Specification	2015	2016	
	in t		2015 = 100
Total	8394	8406	100.1
Strawberries ^b	5550	5199	93.7
Raspberries ^c	142	250	176.2
Currants	1585	1806	113.9
Gooseberries	93	114	123.1
Others ^d	1024	1036	101.2

^a For strawberries including kitchen gardens. ^b Including wild strawberries ^c Including thornless blackberry. ^d Chokeberry, high bush blueberry, hazelnuts and others.

In 2016, the harvested area of strawberries decreased by 3.7% in relation to the 2015 volume. The fruit collection reached 5.2 thousand tons and was by 6.3% smaller than the previous year figure.

Nearly 0.3 thousand tons of raspberries were collected, i.e. by 76.2% more than in 2015. Such level of collection was a result of by 51.5% bigger harvested area and by 16.2% higher yield.

The currant harvest totalled 1.8 thousand tons and was by 13.9% higher than in 2015. The production volume was due to by 17.7% bigger planted area, as the yield was lower (by 3.0%).

0.1 thousand tons of gooseberry were collected, by 23.1% more than in 2015. Such increase in production was due to by 14.2% bigger acreage and by 7.7% better yield.

The total harvest of chokeberry, high bush blueberry, hazelnut and other species came to 1.0 thousand tons in 2016. It was by 1.2% higher than the previous year's harvest. Such output was a result of by 2.8% bigger yield over the year, as the planted area decreased by 1.7%.

IV. ANIMAL PRODUCTION

Livestock

TABL. 11. LIVESTOCK IN 2016

As of June

Specification	Total	Of which private farms	Dynamics	
			June 2015 = 100	December 2015 = 100
	in thousand heads			
Cattle	205.6	194.5	100.6	106.0
of which cows	68.0	62.8	93.5	101.1
Sheep	14.8	14.3	101.4	105.2
of which ewes	7.5	7.5	85.7	96.0
Poultry in total ^a	6367.1	5737.1	x	x
Pigs	749.5	418.8	98.4	99.2 ^b
of which sows	66.2	32.1	90.0	100.8 ^b

^a Hens, geese, ducks, turkeys and other poultry. ^b March 2016 = 100.

Cattle

In June 2016, the cattle stock amounted to 205.6 thousand heads and was by 1.3 thousand heads (0.6%) bigger than the stock recorded in June 2015. In comparison with the stock size recorded in December 2015, it increased by 11.7 thousand heads (6.0%).

In June 2016, the stock of cows came to 68.0 thousand heads, which means a decrease of 4.7 thousand heads (6.5%) in the stock size in relation to the volume recorded in June 2015 and an increase of 0.7 thousand heads (1.1%) in comparison with December 2015.

The cattle stock reached 194.5 thousand heads in private farms, increasing by 2.7 thousand heads (1.4%) with respect to June 2015 and by 13.3 thousand heads (7.3%) in relation to December 2015.

In June 2016, the stock density per 100 of agricultural land was 28.4 heads, as compared to 26.9 heads a year earlier.

The total share of each age and utility group category in the structure of the stock in June 2016 was as follows:

- calves less than 1 year old – 31.5%,
- bovines aged 1-2 years – 29.7%,
- bovines aged 2 years and more – 38.8%,
  - of which cows – 33.1%.

In June 2016, as compared with June 2015, there were fewer bovines aged 2 years and more (by 3.1 percentage points), of which cows (by 2.5 percentage point). However, calves younger than 1 year increased in number (by 1.7 percentage points), as well as bovines aged 1-2 years (by 1.4 percentage points).

The results of the cattle stock survey conducted of the June show an increasing trend in breeding of this species. In June 2015, there were by 1.5% more heads in the cattle stock yearly, and the cattle population increased by 0.6% in June 2016.

Between January and June 2016, the average procurement price of 1 kg of cattle for slaughter (PLN 6.09) was by 1.1% lower than in the first half of the previous year. The procurement price of 100 litres of milk (PLN 97.04) decreased by 13.4% during this period. In June 2016, farmers received PLN 6.47 per 1 kg of cattle for slaughter in procurement, by 4.4% more than in June 2015 and by 2.1% more than in May 2016. 100 litres of milk cost PLN 91.55 in procurement, by 10.6% less than in the corresponding month of 2015.

Pigs

As of the end of June 2016, the pig stock amounted to 749.5 thousand heads. It was by 12.2 thousand heads (1.6%) smaller than in June 2015 and by 5.9 thousand heads (0.8%) smaller than in March 2016.

The herd of sows in June 2016 decreased by 7.4 thousand heads (by 10.0%) to 66.2 thousand heads in comparison with June 2015, of which the herd of mated sows dropped in number by 6.2 thousand heads (12.4%) to 43.8 thousand heads. As compared to March 2016, an increase of 0.5 thousand heads (0.8%) in the herd of sows for breeding was recorded. The stocks of mated sows increased by 0.8 thousand heads (1.8%).

There were 418.8 thousand pigs in private farms, i.e. 55.9% of the stocks in Pomorskie Voivodship. The annual increase in the stock in this group of farms amounted to 3.4 thousand heads (0.8%). An increase of 19.9 thousand pigs (5.0%) was recorded in comparison with March 2016.

In June 2016, the stock density per 100 ha of agricultural land reached 103.5 heads, including 9.1 sows, as compared to 100.2 heads and 9.7 heads respectively a year earlier.

The share of particular production and utility group categories in the total structure of pig herd in June 2016 was:

- piglets up to 20 kg – 35.0%,
- pigs weighing between 20 kg and 50 kg – 25.9%,
- pigs for slaughter weighing 50 kg or more – 30.1%,
- pigs for breeding weighing 50 kg or more – 9.0%,
  - of which sows for breeding in total – 8.8%,
  - of which mated sows – 5.8%.

In comparison with the stock structure recorded in June 2015, the rates of both piglets and pigs weighing between 20 kg and 50 kg increased by 0.8 percentage points, whereas the shares of pigs for slaughter and pigs for breeding decreased by the same amount – 0.8 percentage points each.

The size of pig stock in June 2016 shows a decreasing trend in breeding pigs. A 4.6% yearly decrease in the total pig stock was recorded in March 2016, while the stock of sows declined by 11.9%. In June 2016, the yearly decrease in pig stock accounted for 1.6%, of which the stock of sows for breeding decreased by 10.0%.

During the period January–June 2016, the average pig procurement prices were lower than in the corresponding period of 2015. Farmers received PLN 3.63 for 1 kg of pig in procurement in January 2016 (by 7.2% less than in January 2015), in March 2016 – PLN 3.80 (by 9.3% less than in March 2015) and in June 2016 – PLN 4.65 (by 12.9% more than in 2015). Considerably higher than a year earlier prices of basic cereals in marketplaces were recorded in that period. They averaged PLN 67.18 per 1 kg in January 2016, in March – PLN 63.25, in June – PLN 63.56, thus showing an annual increase of 1.2%, 3.7% and 7.7% respectively.

In 2016, the profitability of breeding pigs, measured according to the ratio of procurement price of 1 kg of pig to the procurement price of rye remained stable, i.e. 6.1 kg in January to 8.2 kg in June (profitability ratio of pig prices to rye prices is approximately 10-11 kg), which meant a 15.3% decrease in relation to January 2015 and a 6.5% increase against June 2015.

Sheep

Sheep stock approximated 14.8 thousand heads in June 2016 and was by 201 heads (1.4%) bigger than a year earlier. On the other hand, the stock of ewes decreased by 1.3 thousand heads (14.3%) to 7.5 thousand. In June 2016, the density of sheep per 100 hectares of agricultural land was 2.0 heads, in compared to 1.9 heads in June 2015.

Poultry

The total poultry stock in June 2016 amounted to 6367.1 thousand heads.

The species structure of the total poultry stock was as follows:

- 95.7% – hens in total,
including laying hens – 21.7%,
- 1.5% – ducks and other poultry,
- 1.6% – turkeys,
- 1.2% – geese.

The average total density of poultry in the Voivodship was 879.1 heads per 100 ha of agricultural land.

V. PROCUREMENT OF AGRICULTURAL PRODUCTS

The procurement value of agricultural products in 2016 totalled to PLN 3190.4 million and was by 8.8% bigger than the value recorded in 2015. Crop products accounted for 32.4% of the total procurement value, whereas animal products – 67.6%. In comparison with the previous year, the procurement value of both crop products increased by 9.4% and 8.6% respectively.

The procurement value of agricultural products from private farms in 2016 reached PLN 2702.5 million, which meant an increase of 10.1% on 2015. The procurement value of crop output increased by 10.0%, while the animal output – by 10.2%.

The cereal procurement in 2016 amounted to 984.3 thousand tons and was by 33.0% higher than in 2015. The biggest increase was recorded in wheat (up by 60.0%) and barley (45.5%), whereas the biggest decrease was noted in procurement of triticale (28.6%).

Animals purchased for slaughter in 2016 amounted to 407.6 thousand tons, an increase of 7.9% against 2015. The procurement of calves decreased (by 36.0%), as well as cattle (by 1.9%), whereas the procurement of pigs and sheep increased substantially (by 13.5% and 12.2% respectively).

The procurement of cow's milk totalled 318.4 million litres in 2016, by 2.4% more than in 2015. The procurement of hen eggs was by 34.8% bigger than in 2015, coming to 53445 thousand eggs.

VI. PRICES OF AGRICULTURAL PRODUCTS

Procurement prices of most basic cereals including cereal mixed decreased in 2016 in relation to 2015. The biggest decrease was recorded in procurement prices of wheat per 1 dt – 9.0% and barley which cost by 5.8% less.

In 2016, average prices of cereals in marketplaces were higher than in procurement, with the exception of rye. The biggest discrepancy was noted in prices of barley, the marketplace price of which was by 25.6% higher than procurement price.

The average procurement price of potatoes totalled PLN 46.20 per 1 dt in 2016 and was by 6.3% higher than in the previous year. Compared to 2015, the price of both edible and industrial potatoes increased (by 13.4% and 12.9% respectively).

The average procurement price of 1 dt of sugar beet came to PLN 11.66 and was by 1.9% higher than in the previous year. 1 dt of rape and turnip rape cost PLN 161.39 in procurement, by 9.0% more than a year earlier.

In 2016, the procurement prices of both cattle (excluding calves) and pigs were higher than in the previous year. 1 kg of cattle (excluding calves) cost PLN 6.16 and 1 kg of pig – PLN 4.71, i.e. respectively by 0.3% and by 6.1% more than in 2015.

The average procurement price of milk was PLN 1.06 per 1 litre, by 2.8% less than 2015.

VII. MEANS OF PRODUCTION IN AGRICULTURE

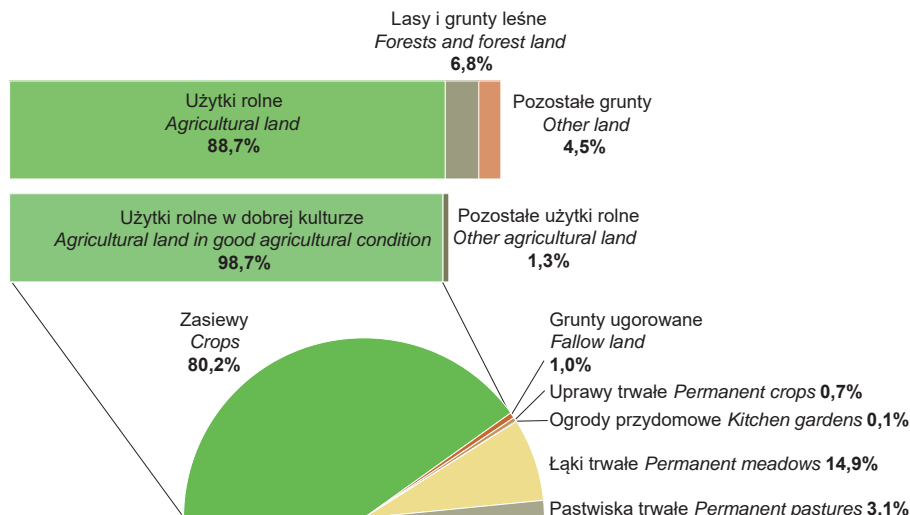
According to initial estimates, 47.4 thous. tractors were in use in 2016. Those which were used in private farms accounted for 97.9% of the total number of tractors in the Voivodship. There were 15.3 ha of agricultural land to one tractor (in private farms 13.4 ha respectively).

The consumption of mineral fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land amounted to 104.5 thousand tons in the 2015/16 farming year, increasing by 8.8 thousand tons (by 9.2%) against the corresponding period of the previous year. An increase was recorded in the use of nitrogenous fertilizers (8.3%), as well as in the group of phosphatic fertilizers (16.5%) and in the group of potassium fertilizers (6.8%).

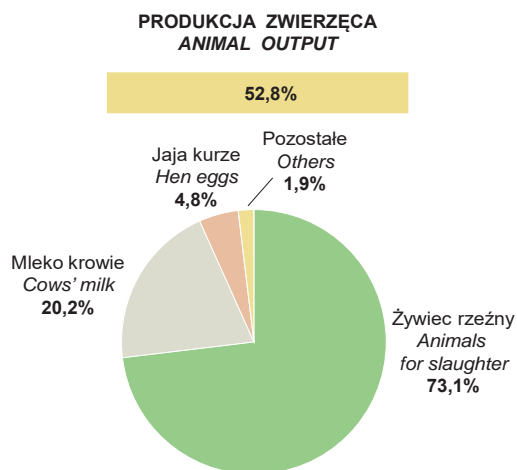
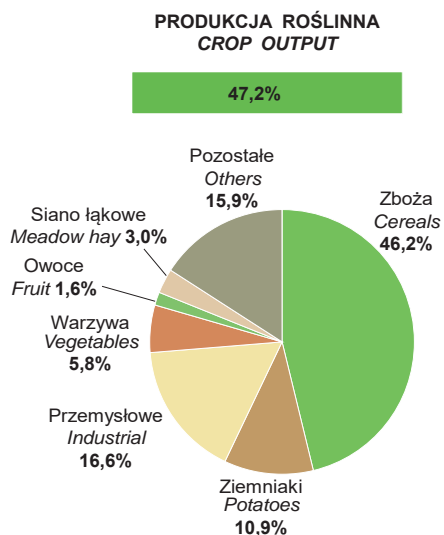
144.3 kg of fertilizers were used on average for 1 ha of agricultural land in the 2015/16 farming year, which means bigger (by 14.5%) than a year earlier level of fertilization. Nitrogenous fertilizers made up more than half of these fertilizers (85.0 kg per 1 ha of agricultural land).

The use of lime fertilizers in the 2015/16 farming year for crops amounted to 45.1 thousand tons and was by 9.6 thousand tons, i.e. by 27.0% higher than in 2015. 62.3 kg of lime fertilizers, by 15.6 kg (by 33.4%) more than a year earlier, were used per 1 ha of agricultural land.

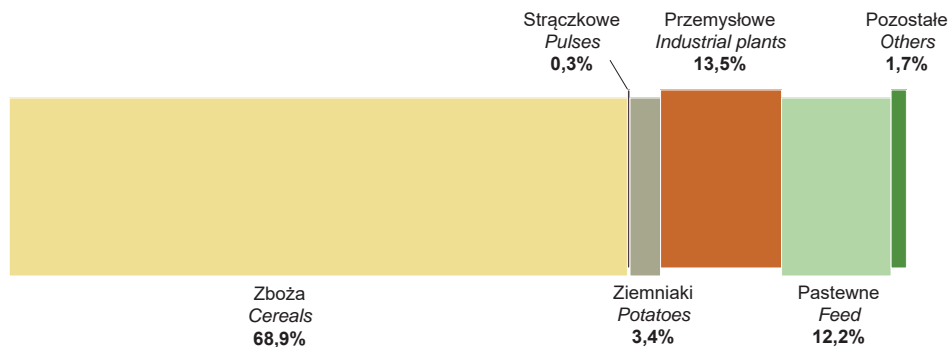
STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH W 2016 R.
STRUCTURE OF LAND USE IN AGRICULTURAL HOLDINGS IN 2016

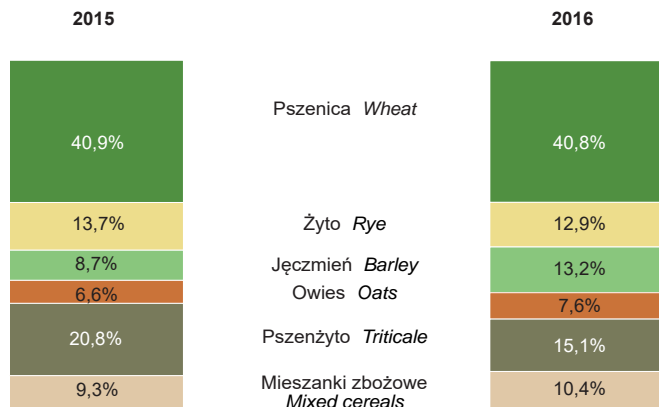
GLOBALNA PRODUKCJA ROLNICZA W 2015 R.
GROSS AGRICULTURAL OUTPUT IN 2015

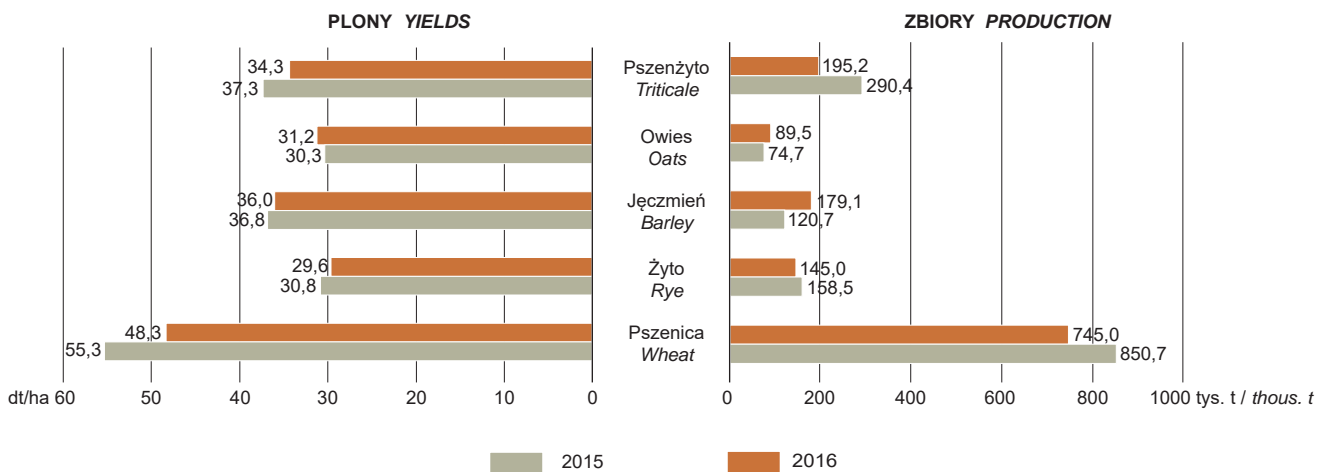
STRUKTURA ZASIEWÓW W 2015 R.
STRUCTURE OF SOWN AREA IN 2015

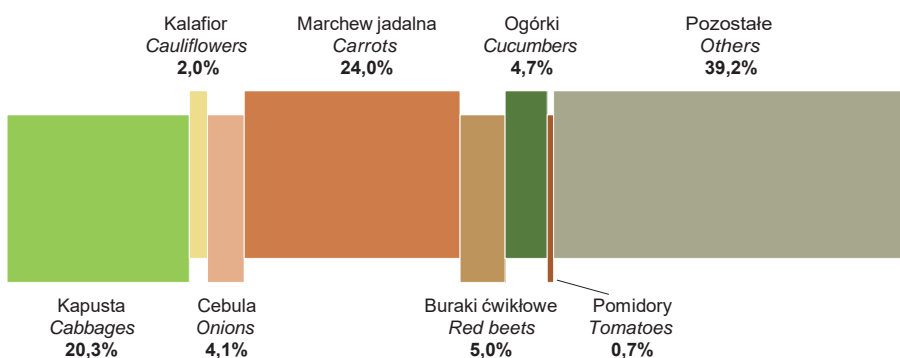
STRUKTURA POWIERZCHNI ZASIEWÓW ZBÓŻ PODSTAWOWYCH Z MIESZANKAMI ZBOŻOWYMI
STRUCTURE OF SOWN AREA OF BASIC CEREALS WITH MIXED CEREALS

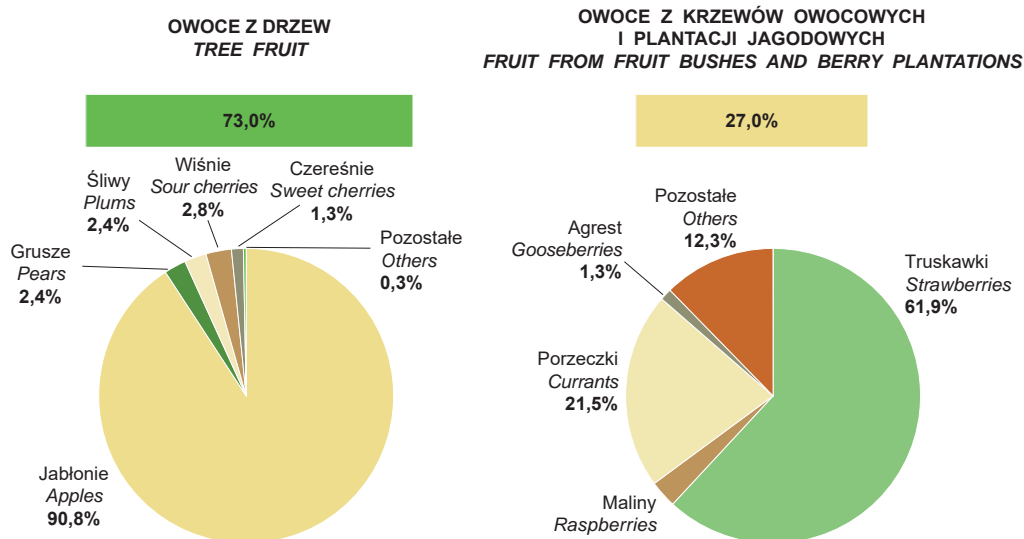
PLONY I ZBIORY ZBÓŻ PODSTAWOWYCH
YIELDS AND PRODUCTION OF BASIC CEREALS

STRUKTURA ZBIORÓW WARZYW GRUNTOWYCH W 2016 R.
STRUCTURE OF FIELD VEGETABLES PRODUCTION IN 2016

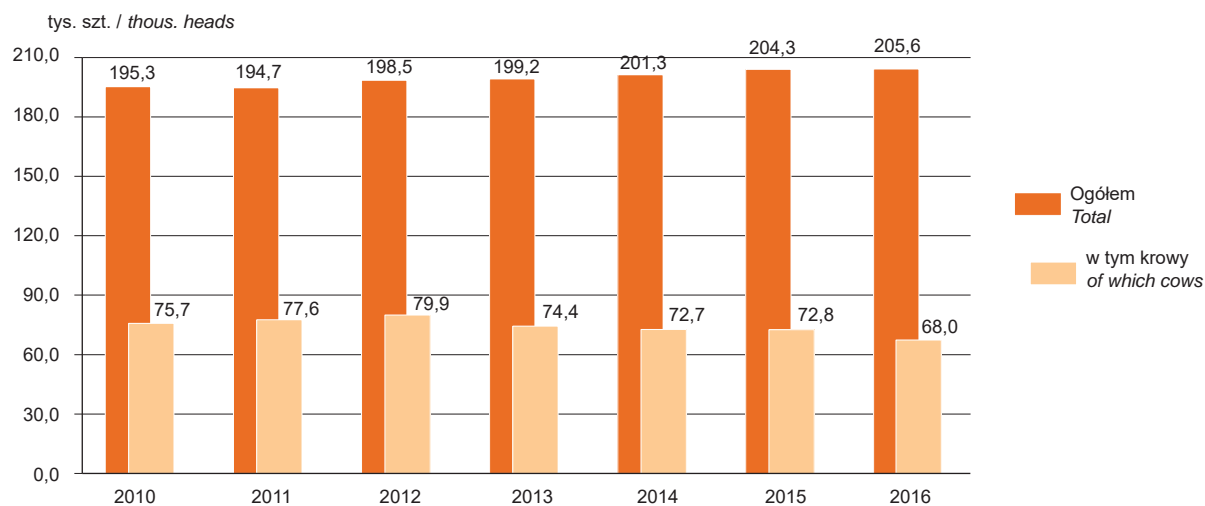

STRUKTURA ZBIORÓW OWOCÓW W 2016 R.
STRUCTURE OF FRUIT PRODUCTION IN 2016

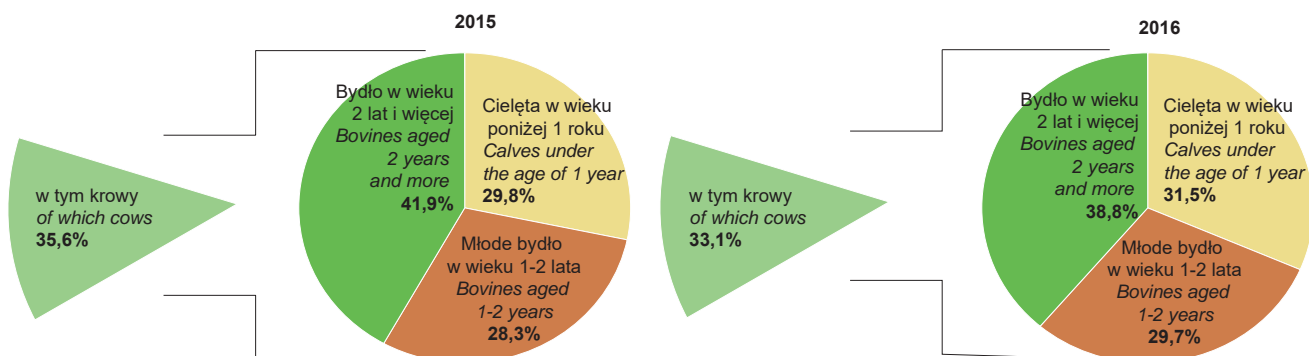
POGŁOWIE BYDŁA

Stan w czerwcu
LIVESTOCK
 As of June

STRUKTURA POGŁOWIA BYDŁA

Stan w czerwcu
THE LIVESTOCK STRUCTURE
 As of June

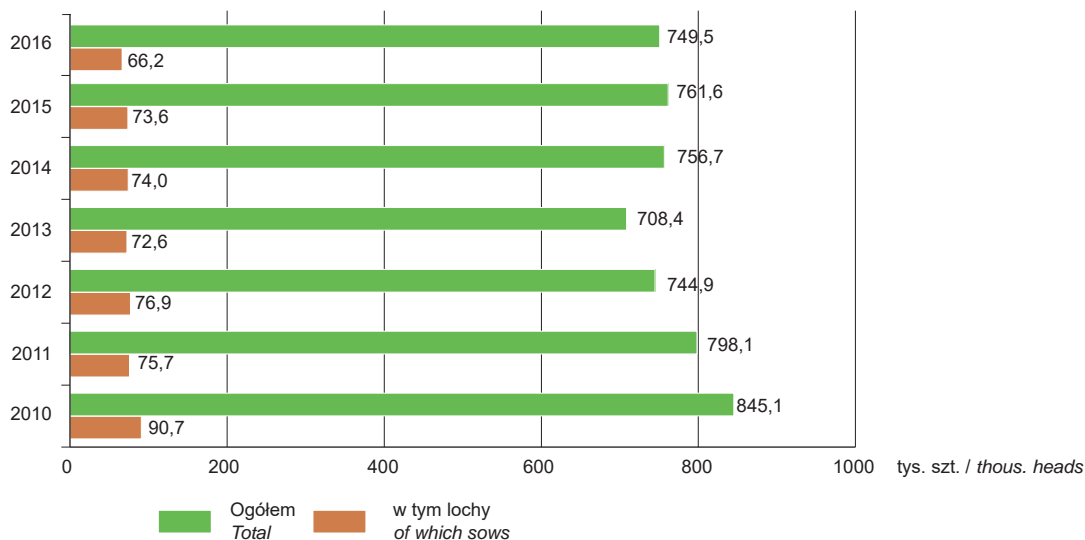

POGŁÓWIE TRZODY CHLEWNEJ

Stan w czerwcu ^a

PIG STOCK

As of June ^a

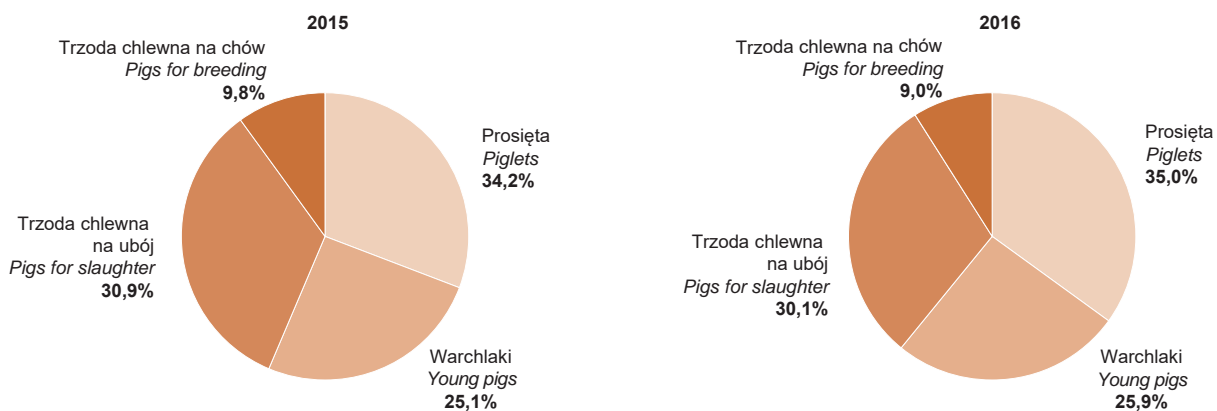
^a Do 2013 r. stan na koniec lipca.
^a Until 2013 as of the end of July.

STRUKTURA POGŁÓWIA TRZODY CHLEWNEJ

Stan w czerwcu

THE PIG STOCK STRUCTURE

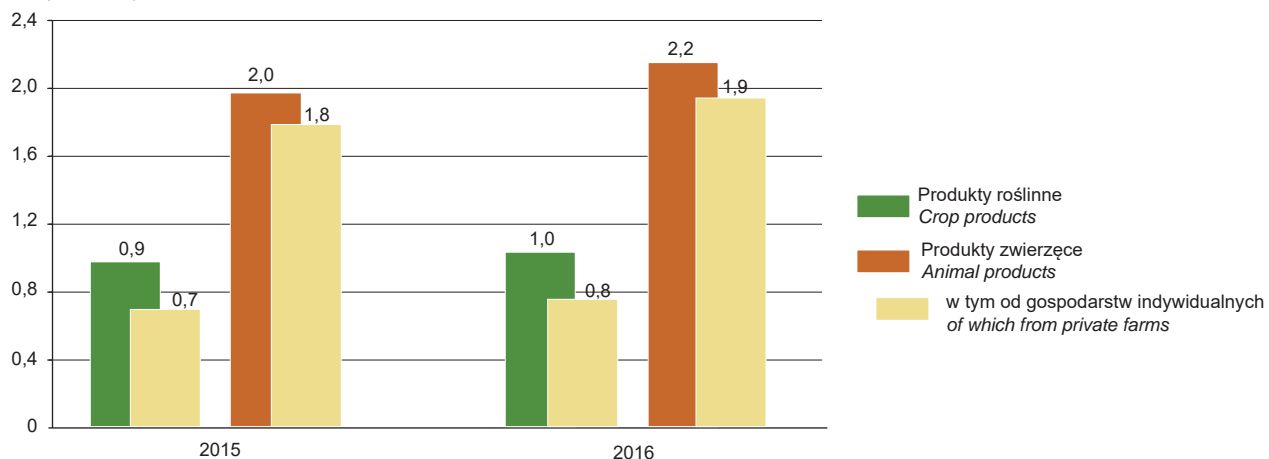
As of June

SKUP PRODUKTÓW ROLNYCH

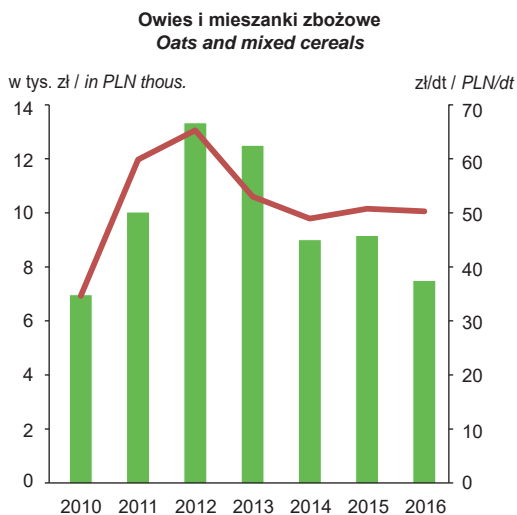
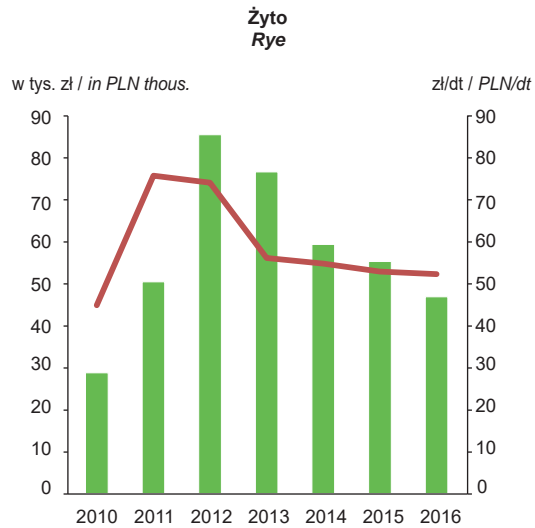
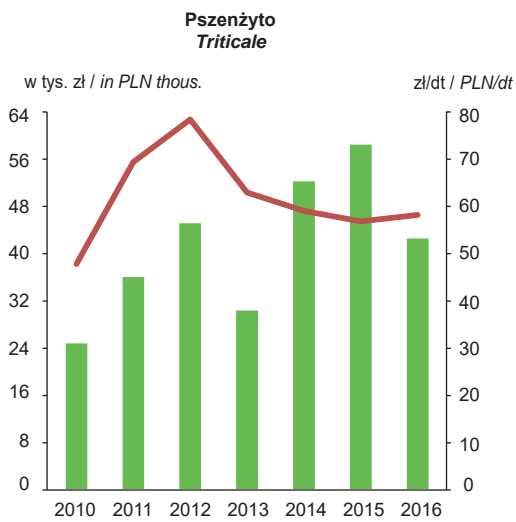
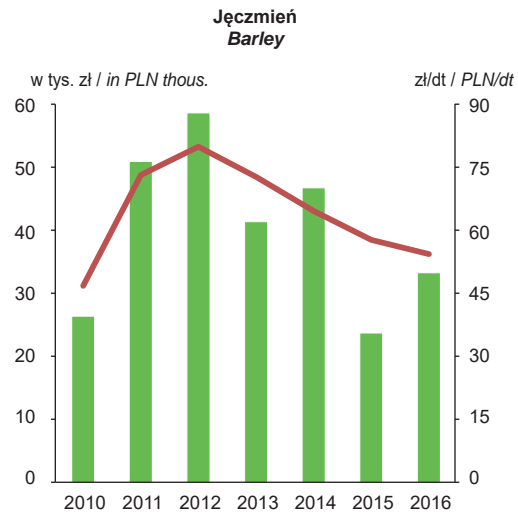
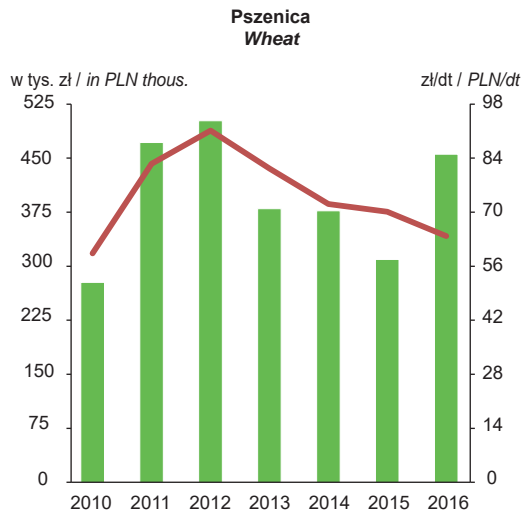
PROCUREMENT OF AGRICULTURAL PRODUCTS

mln zł / PLN million

WARTOŚĆ I PRZECIĘTNE CENY SKUPU ZIARNA ZBÓŻ (bez siewnego)

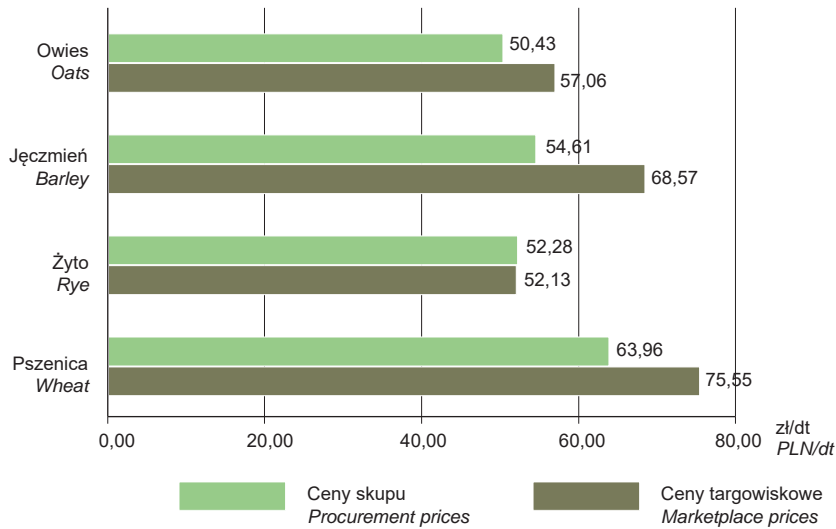
PROCUREMENT VALUE AND AVERAGE PROCUREMENT PRICES OF CEREAL GRAIN (excluding seed grains)

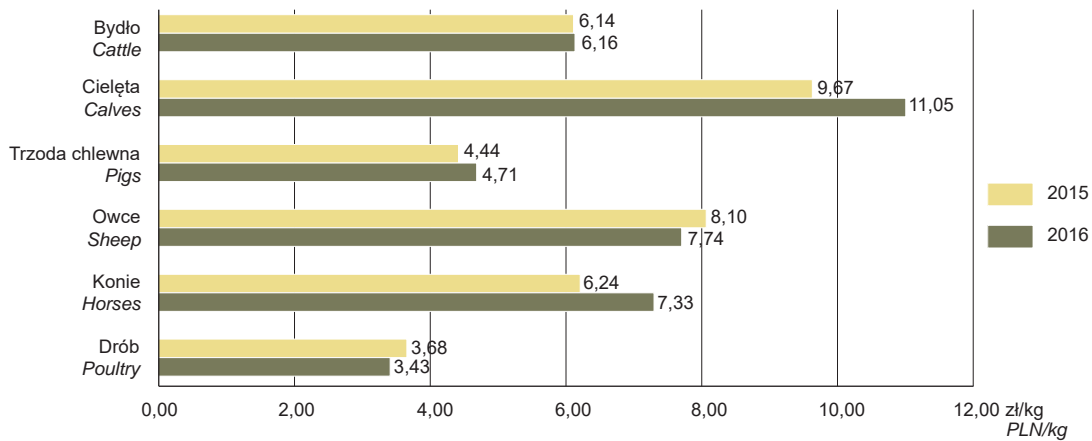
Przeciętne ceny skupu
Average procurement prices

Wartość skupu
Procurement value

PRZECIĘTNE CENY SKUPU I CENY TARGOWISKOWE W 2016 R.
AVERAGE PROCUREMENT PRICES AND MARKETPLACE PRICES IN 2016

PRZECIĘTNE CENY SKUPU ŻYWCA RZEŻNEGO
AVERAGE PROCUREMENT PRICES OF ANIMALS FOR SLAUGHTER

ZUŻYCIE NAWOZÓW MINERALNYCH LUB CHEMICZNYCH I WAPNIOWYCH W PRZELICZENIU NA CZYSTY SKŁADNIK NA 1 HA UŻYTKÓW ROLNYCH
CONSUMPTION OF MINERAL OR CHEMICAL AND LIME FERTILIZERS IN TERMS OF PURE INGREDIENT PER 1 HA OF AGRICULTURAL LAND

